

Solistički koncert

Šarić, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:860899>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ PJEVANJE

KATARINA ŠARIĆ

SOLISTIČKI KONCERT

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

izv. prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

Osijek, 2023.

SAŽETAK

U ovom radu prikazuju se biografije skladatelja te analize skladbi koje se izvode na solističkom koncertu. Kako bi pjevač što bolje i kvalitetno izveo svaku skladbu, bitno je poznavanje forme svake skladbe koju izvodi, stilskih značajki razdoblja u kojem je skladba pisana te sadržaj i tekst skladbe. Svaka analiza pojedinačne skladbe dozvoljava pjevaču da kvalitetnije i atraktivnije izvede nju samu, ne samo na tehničkoj razini, nego i na interpretativnoj razini. Ovaj rad sadrži deset poglavlja u kojima su prikazane biografije skladatelja, tekst i sadržaj arija i solopjesama na izvornom jeziku te prijevod na hrvatskom jeziku. Pored tih deset poglavlja, rad sadržava uvod, zaključak, popis literature te priloge.

Ključne riječi: biografija, analiza, solistički koncert, pjevač, skladba, solopjesma, arija

ABSTRACT

This work presents biographies of composers and analyzes of compositionst performed at solo concert. In order for the singer to perform each composition as well as possible, it is imporatat to know the form of each composition he performs, the stylistic features of the period in which the composition was written and he needs to know the content and the text of the composition itself. Each analysis of an individual composition allows the singer to perform it better and more attractively, not only on a technical level, but also on an interpretative level. This work contains ten chapters in which are presented the biographies of the composers, the text and content of the arias and solo songs in the original language and the Croatian translation. In addition to those ten chapters, the work contains an introduction, conclusion, list of literature and appendices.

Keywords: biography, analysis, solo concert, singer, composition, solo song, aria

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Katarina Šarić potvrđujem da je moj Završni rad
pod naslovom Sadistički koncert
diplomski/završni

te mentorstvom izr. prof. art. dr. sc. Berislava Jerkovića

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 13. Lipnja 2023.

Potpis

Šarić

Sadržaj

1. UVOD	1
2. Pietro Domenico Paradisi: <i>M'ha preso alla sua ragna</i>	2
2.1. Biografija i stvaralaštvo	2
2.1.1. Analiza arie antiche <i>M'ha preso alla sua ragna</i>	2
3. Johann Sebastian Bach: <i>Blute nur, du liebes Herz</i>	5
3.1. Biografija i stvaralaštvo	5
3.2. Muka po Mateju, BWV 244	6
3.2.1. Analiza arije <i>Blute nur, du liebes Herz</i>	6
4. Robert Schumann: <i>Erstes Grün</i>	9
4.1. Biografija i stvaralaštvo	9
4.1.1. Analiza solopjesme <i>Erstes Grün</i>	10
4.2. <i>Frauenliebe und Leben, op. 42</i>	12
4.2.1. Analiza solopjesme <i>Seit ich ihn gesehen</i>	13
4.2.2. Analiza solopjesme <i>Er, der Herrlichste von allen</i>	14
4.2.3. Analiza solopjesme <i>Ich kann's nicht fassen, nicht glauben</i>	16
4.2.4. Analiza solopjesme <i>Du Ring an meinem Finger</i>	17
4.2.5. Analiza solopjesme <i>Helft mir, ihr Schwestern</i>	19
5. Ivan pl. Zajc: Recitativ i romanca Jelene	21
5.1. Biografija i stvaralaštvo	21
5.2. <i>Nikola Šubić Zrinjski</i>	22
5.2.1. Analiza recitativa i romance Jelene	23
6. Franz Schubert: <i>An die Musik</i>	25
6.1. Biografija i stvaralaštvo	25
6.1.1. Analiza solopjesme <i>And die Musik</i>	25
7. Nikolaj Andrejevič Rimski-Korsakov: <i>Ne veter, vey a s višoti</i>	27

7.1. Biografija i stvaralaštvo.....	27
7.1.1. Analiza solopjesme <i>Ne veter, vey a s visoti</i>	28
8. Pjotr Iljič Čajkovski: <i>Sred shumnogo bala</i>	30
8.1. Biografija i stvaralaštvo.....	30
8.1.1. Analiza solopjesme <i>Sred shumnogo bala</i>	30
9. Josip Hatze: <i>Majka i Pastourelle</i>	33
9.1. Biografija i stvaralaštvo.....	33
9.1.1. Analiza solopjesme <i>Majka</i>	34
9.1.2. Analiza solopjesme <i>Pastourelle</i>	35
10. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov: <i>Ne poy, krasavitsa, pri mne</i> i <i>Son</i>	38
10.1. Biografija i stvaralaštvo.....	38
10.1.1. Analiza solopjesme <i>Ne poy, krasavitsa, pri mne</i>	38
10.1.2. Analiza solopjesme <i>Son</i>	40
11. Giacomo Puccini: <i>Mi chiamano Mimi</i>	43
11.1. Biografija i stvaralaštvo	43
11.2. <i>La Boheme</i>	44
11.2.1. Analiza arije <i>Mi chiamano Mimi</i>	45
12. Zaključak.....	50
13. Literatura	51
14. Prilozi	53

1. UVOD

Tema ovog završnog rada obuhvaća pregled programa solističkog koncerta te formalnu i interpretativnu analizu skladbi, kao i kratku biografiju skladatelja. Program ovog solističkog koncerta sastoji se od sedamnaest skladbi različitih autora, a to su: *M'ha preso alla sua ragna* (Pietro Domenico Paradisi), arija *Blute nur, du liebes Herz* iz oratorija *Muka po Mateju* (Johann Sebastian Bach), pet solopjesama iz ciklusa *Frauenliebe und Leben* (Robert Schumann), *Erstes Grün* (Robert Schumann), recitativ i romanca Jelene iz opere *Nikola Šubić Zrinski* (Ivan pl. Zajc), *And die Musik* (Franz Schubert), *Ne veter, vey a s visoti* (Nikolaj Andrejevič Rimski-Korsakov), *Sred shumnogo bala* (Pjotr Iljič Čajkovski), *Majka* i *Pastourelle* (Josip Hatze), *Ne poy krasavitsa pri mne* i *Son* (Sergej Vasiljevič Rahmanjinov) te arija *Mi chiamano Mimi* iz opere *La Boheme* (Giacomo Puccini).

Rad se sastoji od deset poglavlja u kojima je prikazana biografija skladatelja te analiza navedenih skladbi koja obuhvaća formalnu i interpretativnu analizu. Ovaj rad također, uz navedenih deset poglavlja, sadržava i uvod, zaključak, popis literature te priloge. Navedene skladbe pripadaju stilskim razdobljima 17., 18., 19. i 20. stoljeća. Kako bi izvedba ovih skladbi na solističkom koncertu bila što bolje, kvalitetnija i interpretativno atraktivna, bitna je dobra priprema. To se postiže detaljnom analizom svake skladbe, razumijevanje stilskih obilježja skladbe, glazbenih sastavnica, poznavanjem prijevoda i značenja teksta te interpretativnom analizom, što se u ovom radu i opisuje. To omogućava samom pjevaču da intelektualno dublje uđe u svaku skladbu te uz tu pripremu i tehničku pripremu i spremnost, izvedba na solističkom koncertu bude što kvalitetna.

2. Pietro Domenico Paradisi: *M'ha preso alla sua ragna*

2.1. Biografija i stvaralaštvo

Pietro Domenico Paradisi bio je talijanski je skladatelj, orguljaš te glazbeni pedagog. Rođen u Napulju 1707, a umro 25. kolovoza 1791. godine u Veneciji. U početku posvetio se skladanju za kazališta. Nekoliko godina je proveo u Veneciji gdje je podučavao glazbu i skladao u Ospedali Grandi¹. Tamo je skladao dvije poludramatične serenade, uključujući i serenadu u čast Fredericka Christiana, princa od Saske i nasljednika Poljske. U London se preselio 1746. godine gdje je postao poznat kao učitelj čembala i pjevanja. Godine 1770. vraća se u Italiju. Na njegov glazbeni stil utjecali su Alessandro i Domenico Scarlatti. Napisao je dvanaest sonata za čembalo s kojima je i proslavio, a njegova *Toccata in A* koja se danas često svira je *Allegro* iz 4. sonate u *A-duru*. Skladao je koncerte za orgulje, čembalo, samostalne orguljaške skladbe, arije i kantate. Od dramskih opera skladao je: *Alessandro in Percia*, *Il Decreto del Fato*, *La Musa in gara*, *Fetonte* i *La forza d'amore* (Andreis, 1989).

2.1.1. Analiza arie antiche *M'ha preso alla sua ragna*

M'ha preso alla sua ragna
Quel furbettel d'amor,
Che gira la campagna
Come fa il cacciator.
Guardatevi, pastori!
Fin da quel di Licori
Tutto si liquefa.

Uhvatila me u svoje ralje
Ta lukava ljubav,
Lutajući selom,
Kao lovac.
Pogledajte, pastiri!
Od onog Licorija
Sve se utapa.

S'io dormo amor mi destra,
Oppur mi fa sognar;
Ch'egli s'e messo in testa
Di farmi innamorar.
Guardatevi, pastori!
Fin da quel di Licori
Tutto si liquefa.

Ako spavam moja prava ljubavi,
Ili me tjera da sanjam
Što si mi usadio u glavu
Da se zaljubim.
Pogledajte, pastiri!
Od onog Licorija
Sve se utapa.

¹ Hospiciji koji su pružali širok spektar usluga za potrebite u Veneciji.

Amor tra mille pene
Mi tiene notte e di:
Per te, Trisi, mio bene,
Mi fa languir cosi.
Guardatevi, pastori!
Fin da quel di Licori
Tutto si liquefa.

Ljubav me usred tisuća boli
Drži noću i danju:
Ali zbog tebe, Trisi, moje drago,
Ovako samujem.
Pogledajte, pastiri!
Od onog Licorija
Sve se utapa.

Ova *aria antica* pisana je u As-duru u 2/4 mjeri, tempo je umjereno brz. Ariju možemo podijeliti na tri dijela, a b c, odnosno trodijelni oblik. Izvode se tri strofe na istu melodiju. U skladbi se odvija logičan harmonijski slijed, nema alteriranih tonova te prelazaka u drugi tonalitet. Skladba započinje klavirskim uvodom od 10 taktova te počinje uzmahom. U uvodu klavir iznosi temu skladbe. Kao i klavirski uvod i pjevana melodija započinje uzmahom. Fraze su dvotakte te je svaki početak fraze u pianu i crescendiru u forte. U b dijelu nalazi se punktirani ritam koji je i u pjevanoj melodiji i u klavirskoj pratnji. C dio može djelovati kao refren jer se on, u tri iznošenja, jedini ne mijenja. Također vrhunac skladbe nalazi se u c dijelu, točnije u taktovima 28., 29. i 30., u kojima se uzlaznom melodijom dolazi do najvišeg tona ove skladbe (Primjer 1). Karakteristika ove arie antiche je u tome da sve fraze započinju s uzmahom.

Primjer 1

Na izgled ova *aria antica* djeluje kao jednostavna skladba, no pjevač ne smije upasti u tu zamku. Ova skladba sa sobom donosi brojne tehničke zahtjeve. Već na početku vidimo repetirane tonove koji ne smiju biti agresivni i forsirani, oni trebaju biti izvedeni u legatu te kroz njih stvarati crescendo kako ne bi pali u intonaciji. Prema Cvejiću (1980) legato, tj. vezano pjevanje je najčešći i najljepši oblik tonske artikulacije, izjednačuju se tonovi različite visine,

slogovi se jedan s drugim čisto i neprekinuto povezuju, riječi se spajaju u jednom dahu, prelazeći brzo s jednog tona u drugi u istoj boji, bez prekidanja melodijske linije. Često zbog izgovora teksta svaki ton može biti težak i forsiran te također treba paziti da izgovor bude mekan kako bi ton bio čist. Isto tako kroz cijelu skladbu nailazimo na kraće notne vrijednosti (šesnaestinke) koje mogu djelovati kao melizmi, što možemo vidjeti u taktu 15. i taktovima 31.-33., bitno je ne forsirati svaki ton, nego ih je potrebno povezati kako bi bili ujednačeni i lagani. Zbog ponavljanja melodije, u ovom slučaju tri puta, moguće je da se pjevač umori. Kako bi to izbjegli potrebno je imati konstantan i fleksibilan oslonac, dobar udah te procijeniti koliko daha nam treba za izvođenje fraze. I najvažnije, tijekom izvođenja ove skladbe bitna je interpretacija. Ako svaku strofu izvodimo bez dodavanja intenziteta, novog sadržaja i dograđivanja dinamike, dovodimo se u problem zamora i grčenja glasnica koje rezultiraju slabljenjem appoggia i slabo oblikovanom tonu. Bitno je da se u svakoj novoj strofi osjeti svježina.

3. Johann Sebastian Bach: *Blute nur, du liebes Herz*

3.1. Biografija i stvaralaštvo

Johann Sebastian Bach njemački je skladatelj, rođen 21. travnja 1685. godine u Eisenachu, a umro 28. srpnja 1750. godine u Leipzigu. Prvu poduku o sviranju violine dobio je od oca Ambrosiusa Bacha, gradskog i dvorskog glazbenika u Eisenachu. Bach je čembalo i orgulje učio svirati kod strica J. Christopha, a zatim nastavio učiti kod najstarijeg brata Johanna Christopha koji ga je ujedno i potaknuo na skladanje. Postaje članom dvorske kapele u Weimaru 1703. godine, a krajem iste godine dobiva mjesto orguljaša i kantora u Arnstadtu te odlazi na studijsko putovanje u Lübeck 1705. godine. Godine 1723. postaje kantor crkve sv. Tome i prihvaća službu gradskog glazbenog ravnatelja u Leipzigu te je na tom položaju ostao do kraja svog života. Bach je 1749. oslijepio te je njegove posljednje skladbe bilježio njegov učenik Johann Christoph Altnikol. Bachov opus je bogat i raznovrstan te je svojim skladanjem dosegao vrhunac cijelog baroknog razdoblja. Bach je nadopunio, oplemenio i usavršio već ustaljene oblike, a to su: fuga, suita, barokni koncert, sonata, kantata, misa, oratorij i dr. Također je produbio izražajna sredstva i tehnike, to su: polifonija, harmonija i instrumentacija. Glavna obilježja njegovog skladateljskog stila je bogata melodika širokog raspona, ornamentiranje solističkih linija, izvanredno složene i smislene harmonije, građa motiva prožeta neiscrpnom snagom te sklonost prema jedinstvenim ritmičkim gibanjima i gustoća kontrapunktičkog tkiva. Bach je za života bio na glasu kao virtuoz, maštoviti improvizator na orguljama te majstor skladateljskih tehnika, ali ne kao stvaralačka ličnost. Nakon njegove smrti glazbena ostavština podijeljena je među njegovim sinovima, no s vremenom su se djela rasula i dijelom izgubila, sačuvano je tek nešto više od polovice opusa. Početkom 19. stoljeća težilo se obnovi Bachove glazbe te je 1829. godine izvedeno je Bachovo djelo *Muka po Mateju* pod ravnanjem F. Mendelssohna. Godine 1850. osnovano je Bachovo društvo kojima je za cilj bilo poticanje na izvođenje Bachovih djela.

Bachov opus je značajan, sastoji se od: 6 *Brandenburških koncerata*, 4 *Uvertire* (suite), *Trostruki koncert za flautu, violinu, glasovir* (čembalo), 16 glasovirskih koncerata (3 za dva glasovira, 2 za tri glasovira), 2 koncerta za violinu, 3 sonate i 3 suite za violinu solo, 6 suita za violončelo solo, 3 triosonate, 8 sonata za violinu i glasovir, sonate za violu da gamba i glasovir, 6 sonata i koncerata za orgulje u A-duru, c-molu, d-molu, a-molu i dr., velik broj preludija, fuga, fantazija i tokata za orgulje, oko 150 koralnih obradbi za orgulje, *Das Wohltemperierte Klavier* u dva sveska, 12 glasovirskih suita (6 engleskih i 6 francuskih), 6 partita, 15 dvoglasnih i 15 troglasnih invencija, Talijanski koncert, varijacije Goldberg, suite za lutnju, oratorij *Muka po*

Mateju, oratorij Muka po Ivanu, Muka po Marku Božićni oratorij, oko 250 crkvenih i svjetovnih kantata: *Ach Gott, vom Himmel sieh, Ach Gott, wie manches Herzeleid, Christ la gin Todes Banden, Wo soll ich fliehen hin, Weinen Klagen, Sorgen, Zagen, Es erhub sich ein Streit, O Ewigkeit, du Donnerwort* i dr., velika misa u h-molu, moteta: *Sei Lob und Preis mit Ehren, Singet dem Herrn ein neuse Lied, Der Geist hilft unser Schwachheit aur* i dr., oko 350 koralnih obradbi za zbor: *Christ la gin Todes Banden, Wo soll ich fliehen in, Erhalt und, Herr, Bei deinem Wort* i dr., i posljednje djelo, bez naznake sastava, Umijeće fuge (*Die Kunst der Fuge*, 1751).²

3.2. Muka po Mateju, BWV 244

Muka po Mateju, BWV 244 (njem. *Matthäus-Passion*) je pasijski oratorij praizveden je na Veliki petak 1729. godine te je za Bachova života izveden tri puta pod njegovim vodstvom. Ovaj oratorij je podijeljen na dva dijela. Iako Bach nije numerirao dijelove ovoga oratorija, učenjaci 20. stoljeća su to učinili te prema Bachovom katalogu (*Bach-Werke-Verzeichnis*) ovo djelo je podijeljeno na 78 brojeva. U okviru protestantskog večernjeg obreda Velikog petka prvi dio izvodio se prije svećenikove propovijedi, a drugi dio se izvodio nakon propovijedi. Na taj način se vjernike uvelo u dramatski tijek Isusove muke i smrti, kroz biblijski tekst, parafraze, interpolacije Picanderovih stihova, evangelističke korale, arije i recitative (Tucaković, 2016). Ovo djelo skladano je za dva zbora, dva orkestre te soliste. Zborovi su mješoviti, a orkestri su se sastojali od puhača (frula, poprečna flauta, oboa, oboa d'amore, oboa da caccia), gudača (violina, solo violina, viola, viola da gamba), lutnje te bassa continua (violončelo, kontrabas, fagot te orgulje). Tekst je preuzet iz tri izvora: biblijski tekstovi, interpolacija Picanderovih stihova te korali.

3.2.1. Analiza arije *Blute nur, du liebes Herz*

Blute nur, du liebes Herz!

Ach! ein Kind, das du erzogen,

Das an deiner Brust gesogen,

Droht den Pfleger zu ermorden,

Krvari, ti ljubljeno srce!

Oh! Dijete, koje podigoše,

Koje je na tvojim grudima sisalo,

Prijeti ubojstvu svoga pazitelja,

² Bach, Johann Sebastian. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 24. 4. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5085>

Denn es ist zur Schlange worden.

Budući da je postalo zmija.

Ariju *Blute nur, du liebes Herz* izvodi sopran koji govori o Judinoj izdaji i boli koju je prouzročio Isusu Kristu. Ovaj broj skladan je za glas (sopran), dvije flaute, gudače te basso continuo. Prije arije izvodi se recitativ u kojem sudjeluju Evanđelist i Juda, u kojem Juda izdaje Isusa te od svećeničkih glavara traži nagradu zauzvrat, a kao nagradu za izdaju svećenici mu nude trideset srebrnjaka. Arija je pisana u h-molu, u 4/4 mjeri, tempo je andante, u nekim izvedbama može biti i moderato. Arija započinje s uvodom, odnosno preludijem od osam taktova koji iznosi lajtmotiv skladbe te karakteristika ovoga preludija su sinkope koje nastupaju na svaki drugi takt te silazna sekvenca (Primjer 2). Sekvence i sinkope se protežu kroz cijelu ariju i u instrumentalnim nastupima i u vokalnim nastupima. Arija se može podijeliti u tri dijela (a b a), b dio završava oznakom *Da Capo* koji nas vraća na a dio (Primjer 3). Također u Primjeru 3 u zadnjem taktu na drugoj dobi nalazi se oznaka za izvođenje trilera. Cvejić (1980) govori kako ukrasi (trileri) nisu najbitniji dio melodija, ali oni pojačavaju izražajnost melodije ili variraju melodijsku liniju, oživljavaju glazbenu frazu, unoseći u nju lakoću i gracioznost. Vokalna dionica završava kadencirajućom *appioggaturom* koja najavljuje stabilan završetak te koja objedinjuje sve manje fraze u jednu cjelinu.

Nº 12. ARIA. CORO II. Con due Flauti.
Soprano.

The image shows a musical score for a soprano aria. It consists of two systems of staves. The first system shows the vocal line and piano accompaniment. The second system shows the vocal line and piano accompaniment, with the lyrics 'Blu - te nur,' written below the vocal line. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. The tempo is marked 'Con due Flauti' and the dynamics include 'p' (piano).

Primjer 2

es ist zur Schlan - - - ge wor - den.

Edition Peters. 7644 Da Capo.

Primjer 3

U ovoj ariji trebaju se dobro promotriti vokalni nastupi koji se ne smiju odcjepljivati od glazbene misli u instrumentalnim dijelovima. Svaki zapjev ne smije djelovati odcijepljeno od instrumentalnog dijela, ono se mora pretapati, a to se postiže velikim i konstantnim legatom. Arija je tehnički zahtjevna, potrebno je dobro kontrolirati disanje i appoggio koji mora biti izuzetno fleksibilan jer je melodija pretežno u gornjem registru. Također nailazimo i na skokove koji moraju biti dobro kontrolirani i fleksibilni. Svi držani tonovi ne smiju biti masivni i puni vibrata, oni trebaju biti svijetli i čisti s minimalnim izmjenama u dinamici. Izgovor njemačkog teksta treba biti jasan, razumljiv i lagan, ne prečvrst, kako se pozicija tona ne bi promijenila. Velika važnost se treba pridati interpretaciji, pjevač mora dobro poznavati tekst i razumjeti ga kako bi mogao vjerodostojno izvesti ovu ariju, ali isto tako treba dobro poznavati cjelokupno djelo, što je prethodilo i što slijedi nakon arije. Iako je za doba baroka bila karakteristična plošna dinamika te to zahtjeva i arija, zbog melodioznosti i harmonijske zamisli teško je ostvariti tzv. jednolični zvuk, sama melodija i harmonijska progresija u ovoj skladbi navodi nas na implementiranje *crescenda* i *decrescenda* u izvođenju, kao i sami tekst koji je bolan i emotivan.

4. Robert Schumann: *Erstes Grün*

4.1. Biografija i stvaralaštvo

Robert Schumann njemački je skladatelj i glazbeni kritičar rođen 8. lipnja 1810. godine u Zwickau te je umro 29. srpnja 1856. godine u Endenichu kraj Bonna. U Leipzigu je studirao pravo, iako je težio književničkom i glazbenom pozivu. Odlučio se za glazbeni poziv te je poduku klavira uzimao kod glasovirskog pedagoga iz Leipziga, Friedricha Wiecka. Zbog ozljede prsta, Schumann se opredijelio za skladateljsku karijeru te je 1834. godine uređivao časopis pod nazivom *Neue Zeitschrift für Musik* u kojem je kritizirao površnost njemačkog glazbenog života i promovirao je ideale njemačke romantičarske glazbe, a to je: utemeljenost u glazbenoj tradiciji, prožimanje različitih umjetničkih grana te jedinstvo umjetnosti i života. Za svoga života Schumann je bio značajan kao glazbeni kritičar te je odredio odnos romantizma prema izravnim pretečama L. van Beethovenu i F. Schubertu te je upozoravao na domete suvremenika kao što su F. Chopin, F. Mendelssohn, H. Berlioz i F. Liszt, ali i nasljedovatelja kao što je J. Brahmsa. Schumann je svoje nadahnuće pronalazio u kvalitetnim književnim djelima te je bio protivnik programnoj glazbi. Pjesništvo je za njega igralo važnu ulogu, pri čemu je epigonski svjestan raskid s umjetničkim razdobljem Goethea i Mozarta, a na njega su najviše utjecali Bach i Jean Paul (Michels, 2006.).

Schumann je napisao brojna klavirska djela i solopjesme. Napisao je više od 140 solopjesama, kao što su: *Morgens steh' ich auf und frage, Ich wandelte unter den Bäumen, Mit Myrten und Rosen, In der Fremde, Wehmut, Frühlingsnacht, Im wunderschönen Monat Mai, Ein Jüngling liebt ein Mädchen* i dr. Cikluse solopjesama: *Liederkreis, Myrthen, Lieder und Gesänge, 3 Gedichte, 3 Gesänge, Frauen-Lieben und Leben, 5 Lieder, Romanzen und Balladen, Dichterliebe, Spanisches Liederspiel, Liederalbum für die Jugend, Ballad, "Der Handschuh", Minnespiel, Gedichte der Königin Maria Stuart* i dr. Skladao je klavirske cikluse, kao što su *Papillons (Leptiri), Kinderszenen (Dječji prizori)* i *Kreisleriana*. 1838. godine započinje sa skladanjem simfonija te izjavljuje kako mu klavir postaje preuzak. Skladao je *Koncert za glasovir i orkestar u a-molu, Klavirski kvintet u Es-duru*, klavirska trija, tri gudačka kvinteta, klavirske kvintete, oratorij *Raj i Peri*, ne tako poznata opera *Genoveva*, uvertire i dr.

4.1.1. Analiza solopjesme *Erstes Grün*

Du junges Grün, du frisches Gras!
Wie manches Herz durch dich genas,
Das von des Winters Schnee erkrankt,
O wie mein Herz nach dir verlangt!

Ti mlado zelenilo, ti mlada travo!
Koliko srce po tebi ozdravi,
što se razbolje od zimskog snijega,
Kako mi srce za tobom čezne!

Schon wächst du aus der Erde Nacht,
Wie dir mein Aug' entgegen lacht!
Hier in des Waldes stillem Grund
Drück ich dich, Grün, an Herz und Mund.

Već budiš se iz zemaljske noći,
Kako smije ti se oko moje!
Ovdje u dubini tihe šume,
Pritišćem te, zelenilo, na srce i usne.

Wie treibt's mich von den Menschen fort!
Mein Leid das hebt kein Menschenwort,
Nur junges Grün, ans Herz gelegt
Macht, dass mein Herze stiller schlägt.

Kako me goni od ljudi daleko!
Niti jedna riječ moju tugu ne otklanja,
Tek mlado zelenilo, na srce stavljeno
Može smiriti mu otkucaj.

Zwölf Gedichte, Op. 35 ciklus je pjesama kojoj pripada i solopjesma *Erstes Grün*. Kako sam naslov ciklusa govori, on se sastoji od 12 solopjesama. Schumann je tekstove ovih pjesama preuzeo iz zbirke pjesama Justinusa Knera, njemačkog pjesnika, pod nazivom *Gedichte*.

Ova skladba je strofnog oblika s nekoliko manjih izmjena u ritmizaciji u trećoj strofi, pisana je u g-molu, u 2/4 mjeri. Skladatelj za tempo skladbe piše riječ *Einfach* što u prijevodu znači lagano ili jednostavno, tempo skladbe zapravo slijedi tekst i misao koja se prenosi iz ovog teksta. Skladba započinje s malim klavirskim uvodom od jedne i pol dobi, takav kratki uvod se može protumačiti kao zadavanje intonacije. Klavirska pratnja je akordička i desna ruka ide suprotno od melodije, tj. sviraju se lake dobe, dok lijeva ruka prati ritamske vrijednosti pjevane melodije. Karakterističan je punktirani ritam koji se proteže kroz cijelu skladbu te je ta punktacija smišljena stavljena na riječi koje je potrebno naglasiti kako bi se skladba što bolje interpretirala (junges, frisches, Erde, Menschenfort, Menschenwort, stiller). Sve fraze započinju na drugi dio druge dobe u taktu, no važno je napomenuti da taj prvi ton ne smije biti naglašen, nego je naglasaka na prvu dobu u sljedećem taktu (Primjer 4). Prva i druga strofa su melodijski identične, dok treća strofa ima nekoliko ritmičkih varijacija. Te varijacije se mogu odnositi na

poredak riječi i izgovor samih riječi (Primjer 5). Dinamika u skladbi je dosta bogata, skladatelj je točno naznačio kada treba izvesti *crescendo*, *decrescendo*, *ritardando*. Iako svaka strofa započinje u *piano*, bogata dinamička progresija osvježava i daje život strofi, odnosno tekstu (Primjer 4).

Melodija ove skladbe je jednostavna, bez velikih skokova i velikih visina. No potrebna je lakoća pjevanja i izvođenja koja se postiže smislenim disanjem i udisanjem kada je to potrebno, dobrim osloncem na dijafragmu i vođenjem tona jer je melodija smještena u neugodnu, prijelaznu lagu za soprana iz brust tona u kopf ton (h1-d2). Potrebno je ostvariti svježinu i lakoću tona. No, najvažnije za ovu skladbu je dobra interpretacija. Važno je ostvariti interpretaciju koja se osjeti u melodiji i u klavirskoj pratnji. Pjevač mora dobro poznavati tekst i značenje riječi i cjelokupne pjesme.

The image shows a musical score for a song. It consists of two systems of music. The first system has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with the tempo marking 'Einfach.' and the dynamic marking 'p'. The lyrics are: 'Du jun - ges Grün, du fri - sches Gras, wie man - ches Herz durch'. The piano accompaniment starts with 'pp'. The second system also has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with the dynamic marking 'pp' and the lyrics: 'dich ge - nas, das von des Win - ters Schnee erkrankt, o wie mein Herz nach dir ver - langt!'. There are three boxed sections in the vocal line: the first box is around 'man - ches Herz durch', the second box is around 'das von des Win - ters Schnee erkrankt', and the third box is around 'nach dir ver - langt!'. The piano accompaniment has 'ritard.' markings above and below the vocal line in the boxed sections.

Primjer 4

Wie treibt's mich von den Men - schen fort! Mein Leid, das hebt kein
Men - schen wort; nur jun - ges Grün an's Herz gelegt, macht, dass mein Her - ze stil - ler schlägt.

Primjer 5

4.2. Frauenliebe und Leben, op. 42

Frauenliebe und Leben ciklus je koji se sastoji od osam pjesama te je ovo najkraći Schumannov ciklus. *Frauenliebe und Leben* napisao je njemački pjesnik Adalbert von Chamisso 1830. godine i sastoji se od devet pjesama, no Schuman je deveti broj izostavio zbog glazbenog ambijenta. U ciklusu protagonistica je mlada žena koja se zaljubljuje u muškarca, udaje se za njega, ima dijete i na kraju doživljava smrt svoga supruga. Ovaj ciklus pjesama se izdvaja od ostalih Schumannovih ciklusa po svojoj jasnoj linearnosti pripovijesti. Poredak pjesama glasi:

1. *Seit ich ihn gesehen*
2. *Er, der Herrlichste von allen*
3. *Ich kann's nicht fassen, nicht glauben*
4. *Du Ring an meinem Finger*
5. *Helft mir, ihr Schwestern*
6. *Süßer Freund, du blickest*
7. *An meinem Herzen, an meiner Brust*
8. *Nun hast du mir den ersten Schmerz getan*

4.2.1. Analiza solopjesme *Seit ich ihn gesehen*

Seit ich ihn gesehen,
Glaub ich blind zu sein;
Wo ich hin nur blicke,
Seh ich ihn allein;
Wie im wachen Traume
Schwebt sein Bild mir vor,
Taucht aus tiefstem Dunkel,
Heller nur empor.

Otkako sam ga prvi put ugledala,
Mislim da sam oslijepila;
Gdje god da pogledam,
Samo njega vidim;
Kao u snu na javi
Njegova slika lebdi preda mnom,
Izranjajući iz najdublje tame,
Sve svjetlije.

Sonst ist licht- und farblos
Alles um mich her,
Nach der Schwestern Spiele
Nicht begehrt ich mehr,
Möchte lieber weinen,
Still im Kämmerlein;
Seit ich ihn gesehen,
Glaub ich blind zu sein.

Sve je tamno i blijedo
Oko mene,
Igre mojih sestara
Više ne čeznem za dijeljenjem,
Najradije bih plakala,
Tiho u mojoj sobi;
Otkako sam ga prvi put vidjela,
Mislim da sam oslijepila.

Ova pjesma pisana je u B-duru, u 3/4 mjeri, tempo je *larghetto*, no pokretno. Kroz cijelu pjesmu se pretežno provlači piano i pianissimo. Započinje klavirskim uvodom od jednog takta, a cijela klavirska pratnja je pisana u akordima te prati melodiju. U vokalnog dijelu Schumann koristi melodijske linije koje odjekuju i ponavljaju se, pojačavaju palindromsku strukturu koja se počinje odvijati u pozadini samog ciklusa (Kramer, 2022). Pjesma je strofnog oblika i sastoji se od dvije strofa, s malom izmjenom na kraju druge strofe. Melodija je jednostavna bez velikih skokova te ima logičan harmonijski slijed. Pjesma započinje mirno te se gradi sve do teksta *seh' ich ihn allein* koji je u ritardandu te taj ritardando se priprema za vrhunac koji je na riječi *wachen* (e2) (Primjer 6). Isto tako i u drugoj strofi ritardando se proteže kroz frazu s tekstom *nicht begehrt' ich mehr* te odlazi na vrhunac *lieber* (e2).

blind zu sein; wo ich hin nur blick.e, seh ich ihn al.lein; wie im
 wa - chen Trau.me schwebt sein Bild mir vor, taucht aus

Primjer 6

Velika važnost u izvođenju ovog broja je mirnoća u tijelu, duboki kontrolirani dah, dobar oslonac na appoggio za držane tonove i držane fraze te povezivanje fraza, odnosno lijepi i ujednačeni legato. Takvo dinamično disanje je disanje koje je moguće upravljati snagom volje, prilagoditi njegovo trajanje i količinu zraka koje ovisi o pjevačkom zadatku (Jerković, 2019). Također velika važnost je u izgovoru teksta te razumijevanju teksta kako bi interpretacija bila što bolja i uvjerljivija.

4.2.2. Analiza solopjesme *Er, der Herrlichste von allen*

Er, der Herrlichste von allen,
 Wie so milde, wie so gut!
 Holde Lippen, klares Auge,
 Heller Sinn und fester Mut.

On, najljepši od svih,
 Kako je nježan, kako je dobar!
 Slatke usne, sjajne oči,
 Čist um i čvrsta odlučnost.

So wie dort in blauer Tiefe,
 Hell und herrlich, jener Stern,
 Also er an meinem Himmel,

Baš kao tamo u dubokoj plavoj daljini
 Ta zvijezda blista sjajnije i briljantno,
 Tako on sjaji na nebu,

Hell und herrlich, hehr und fern.

Svjetlo i briljantno, daleko i uzvišeno!

Wandle, wandle deine Bahnen;
Nur betrachten deinen Schein,
Nur in Demut ihn betrachten,
Selig nur und traurig sein!

Lutaj, lutaj svojim putem,
Samo da gledam tvoj sjaj,
Samo ga gledati s poniznošću,
Biti blažena, ali tužna.

Höre nicht mein stilles Beten,
Deinem Glücke nur geweiht;
Darfst mich niedre Magd nicht kennen,
Hoher Stern der Herrlichkeit!

Ne obaziri se na moju tihu molitvu,
Izrečenu samo za tvoju sreću;
Nikada me nećeš upoznati, malu kakva
Jesam, ti plemenita zvijezdo sjaja!

Nur die Würdigste von allen
Darf beglücken deine Wahl,
Und ich will die Hohe segnen,
Viele tausendmal.

Samo najvrjednija od svih
Neka te tvoj izbor usreći,
I ja ću blagosloviti tog uzvišenog,
Mnogo tisuću puta.

Will mich freuen dann und weinen,
Selig, selig bin ich dann;
Sollte mir das Herz auch brechen,
Brich, o Herz, was liegt daran?

Tada ću klicati i plakati,
Blažena, blažena ću biti;
Čak i da mi srce pukne,
Slomi, o srce, kakve to veze ima?

Ova solo pjesma je skladana u Es-duru, u 4/4 mjeri, tempo je *innig, lebhaft*, u prijevodu znači da je tempo skladbe odrješit, živahan, animirajući. Kao i u prvom broju i ova pjesma ima klavirski uvod od jednog takta. Kroz cijelu skladbu klavirska pratnja gusta i ekspresivna te je akordička, u desnoj ruci su u osminkama repetirajući akordi, a lijeva ruka pretežito svira dvohvate u oktavama. Pjesma je varirano strofna, oblika ABA'. A dio je u temeljno tonalitetu, u B dio je promjenjiv, nema potpunu stabilnost u tonalitetu, nailazimo na alterirane tonove, kratke tonalitetne progresije te se vraćamo u temeljni tonalitet u A' dijelu. Ovaj broj je izrazito pjevački zahtjevan, potrebna je iznimna kontrola daha i podrške appoggia, kao i kondicija jer je ovaj stavak dosta pokretan i najduži od ostalih pjesama u ciklusu. Ta pokretnost se očituje u uzbuđenosti protagonistice te to treba i dočarati uz napomenu da se pjevač ne umori i ne istroši, potrebna je svježina i gipkost u izvođenju. Zbog brzine tempa i gustoće teksta ponekad se može

dogoditi grčenje i podizanje larinksa, što ujedno upućuje na nepravilan dah i oslonac. Također kroz pjesmu se protežu i ukrasi koje je potrebno brzo uočiti i s lakoćom izvesti, podignuto nepce, vođenje tona i čistoća tona je bitna u izvođenju ukrasa te isto tako ukras treba unaprijed zamisliti kako bi bili izvedeni s lakoćom.

4.2.3. Analiza solopjesme *Ich kann's nicht fassen, nicht glauben*

Ich kann's nicht fassen, nicht glauben,
Es hat ein Traum mich berückt;
Wie hätt er doch unter allen
Mich Arme erhöht und beglückt?

Ne mogu to shvatiti, ni vjerovati,
San me obmanuo,
Kako bi od svih žena,
Moje ruke uzeo i usrećio me?

Mir war's, er habe gesprochen:
„Ich bin auf ewig dein“
Mir war's—ich träume noch immer,
Es kann ja nimmer so sein.

Ja sam ta, progovorila sam:
„Tvoja sam zauvijek“
Ja sam ta, još uvijek sanjam,
Nikad ne može biti tako.

O lass im Traume mich sterben,
Gewieget an seiner Brust,
Den seligen Tod mich schlürfen
In Tränen unendlicher Lust.

O pusti me da umrem u svojim snovima,
Privijena uz njegove grudi,
Da uživam u blaženoj smrti,
U suzama beskrajne radosti.

Pjesma je pisana u c-molu, u 3/8. Oblik je ABA', kako i prethodni broj. Započinje predtaktom bez pratnje, a ton g1 ostaje od prethodne pjesme koja je završila tonikom Es-dura. Skladatelj A dio označava sa *Mit Leidenschaft*, što znači otpjevati sa strašću. A dio je dosta ekspresivan te ispoljava čuđenje i uzbuđenost protagonistice što se u izvedbi mora i osjetiti. B dio je sporiji i mirniji, važno je u ovom dijelu kontrolirati dah i imati dobar oslonac kako bi fraze bile što više legato. Također nailazimo i na skok za sekstu prema gore (Primjer 7) koji se mora unaprijed predvidjeti kako bi se mogao lijepo i slobodno izvesti. Isto tako na kraju B dijela se proteže ritardando koji se mora dobro osjetiti i stabilizirati u tijelu te se ponovno vraća u *a tempo* u A' dijelu koji mora biti točan i ritmički odriješiti. A' dio se ponavlja s izmjenom na kraju koji se izvodi ritardando te s naglascima na svakom tonu. Time se dobiva na izražajnosti teksta koji glasi „*ich kann's nicht fassen, nicht glauben, es ha tein Traum mich*

berückt“. U ovoj pjesmi je najbitnija interpretacija. U pjesmi se događaju razne promjene tempa i dinamike te se tekst pjesme treba dobro proučiti kako bi što bolje prenijeli emocije koje se zbivaju u samoj pjesmi.

Primjer 7

4.2.4. Analiza solopjesme *Du Ring an meinem Finger*

Du Ring an meinem Finger, Mein goldenes Ringlein, Ich drücke dich fromm an die Lippen, Dich fromm an das Herze mein.	Ti prstenu na mom prstu, Moj zlatni prstenčić, Pobožno te pritišćem na svoje usne, Tebe pobožno na svoje srce.
Ich hatt ihn ausgeträumet, Der Kindheit friedlich schönen Traum, Ich fand allein mich, verloren Im öden, unendlichen Raum.	Sanjala sam ga, Miran san djetinjstva, Našla sam se sama, usamljena, U pustom, beskrajnom prostoru.
Du Ring an meinem Finger Da hast du mich erst belehrt, Hast meinem Blick erschlossen Des Lebens unendlichen, tiefen Wert.	Ti prstenu na mom prstu, Ti si me prvi naučio, Otvorila sam oči Do duboke vječne vrijednosti života.
Ich will ihm dienen, ihm leben, Ihm angehören ganz, Hin selber mich geben und finden Verklärt mich in seinem Glanz.	Želim mu služiti, živjeti za njega, Pripadati njemu u potpunosti, Prepustiti mu se i pronaći sebe Preobraziti sebe u njegovu svjetlu.
Du Ring an meinem Finger, Mein goldenes Ringlein,	Ti prstenu na mom prstu, Moj zlatni prstenčić,

Ich drücke dich fromm an die Lippen,
Dich fromm an das Herze mein.

Pobožno te pritišćem na svoje usne,
Tebe pobožno na svoje srce.

Kao u prethodnoj pjesmi i u ovoj se započinje predtaktom bez klavirske pratnje. Završni akord u prethodnoj pjesmi (I. stupanj C-dura) nam daje intonaciju za početak ove solopjesme. Pjesma je pisana u Es-duru, u 4/4 mjeri. Skladatelj je kao oznaku za tempo stavio *innig* što znači intimno što nam nalaže i sam tekst ove pjesme. Kroz cijelo djelo proteže se piano s manjim izmjenama u dinami. Varirano strofni oblik s dijelovima A B A' C A. U C dijelu nailazimo na kratke promjene u tonalitetu, postepeno ubrzanje te postepenog usporavanja koji vodi do A dijela (Primjer 8). Iako se u ovoj pjesmi ne protežu velikih visina te se melodija većinom zadržava u prvoj oktavi, zbog svojih dugačkih fraza je tehnički zahtjevna. Potrebna je dobra kontrola disanje i potpora appoggia te procjena kada udahnuti kako bi fraze bile povezane i kako se ne bi izgubila smisao same fraze. Takvo disanje postiže se kosto-abdominalnim disanjem u kojem se uključuju svi mišići i organi te je ono najekonomičnije i pravilno za pjevača. Osigurava se umjeren i ravnomjeran pritisak glasnica te omogućava se nesmetano održavanje grkljana u dubokom položaju (Cvejić, 1980). Također je i interpretativno zahtjevna, mora se osjetiti intimnost i zaljubljenost koji nam iznosi sam tekst. Klavirska pratnja akordička, kroz cijelu skladbu je gusta, očituje se u rastavljenim akordima, a ponekad sadrži melodiju.

Nach und nach rascher. 93

tie - fen Wert. Ich will ihm dienen, ihm le - ben, ihm an - ge - hö - ren

ritard. ganz, hin sel - ber mich ge - ben und fin - den verklärt mich, und finden verklärt mich in

sei - nem Glanz. Du Ring an mei - nem Fin - ger, mein gol - de - nes Rin - ge -

Primjer 8

4.2.5. Analiza solopjesme *Helft mir, ihr Schwestern*

Helft mir, ihr Schwestern,
Freundlich mich schmücken,
Dient der Glücklichen heute mir,
Windet geschäftig
Mir um die Stirne
Noch der blühenden Myrte Zier.

Als ich befriedigt,
Freudigen Herzens,
Sonst dem Geliebten im Arme lag,
Immer noch rief er,
Sehnsucht im Herzen,
Ungeduldig den heutigen Tag.

Helft mir, ihr Schwestern,
Helft mir verscheuchen
Eine törichte Bangigkeit,
Dass ich mit klarem
Aug ihn empfangen,
Ihn, die Quelle der Freudigkeit.

Bist, mein Geliebter,
Du mir erschienen,
Giebst du mir, Sonne, deinen Schein?
Lass mich in Andacht,
Lass mich in Demut,
Lass mich verneigen dem Herren mein.

Streuet ihm, Schwestern,
Streuet ihm Blumen,
Bringet ihm knospende Rosen dar,
Aber euch, Schwestern,

Pomozite mi, moje sestre,
S mojim vjenčanim ruhom,
Služite mi danas u mojoj radosti,
Užurbano mi se vije
Oko čela
Još rascvjetali ukras mirte.

Kad sa zadovoljstvom
I srećom u mojem srcu,
Ležim u zagrljaju svoga dragoga,
I dalje je zvao,
Čežnjivim srcem,
Nestrpljivo ovaj dan.

Pomozite mi, moje sestre,
Pomozite mi da otjeram
Glupu strašljivost,
Tako da s jasnim
Očima mogu primiti,
Njega, izvor moje radosti.

Jesi li, ljubljeni,
Meni se ukazao,
Daješ li mi ti, o sunce, svoj sjaj?
Dopusti mi u znak poštovanja,
Pusti me u poniznosti,
Pokloniti se pred mojim gospodarom.

Prospite pred njim, sestre,
Prospite pred njim cvijeće,
Donesite mu pupoljke ruža na dar,
Ali vas, sestre,

Grüss ich mit Wehmut,
Freudig scheidend aus eurer Schar.

S tugom pozdravljam,
Dok se radosno opraštam od vas.

Skladba je pisana u B-duru, 4/4 mjera, tempo je *ziemlich schnell*, tj. poprilično ubrzano. Pjesma započinje kratkim klavirskim uvodom od dva takta. Kroz cijelu skladbu klavirska pratnja je akordička, rastavljeni akordi te gusta. Karakter ove pjesme je veseo, radostan, razigran. Iako je tempo ubrzan, on ne smije biti previše brz zbog količine teksta te treba staviti naglasak na dobar i čist izgovor prilikom pjevanja. Zbog razigranosti i brzine skladbe te brzog izgovora teksta, treba se posvetiti dobrom udahu i osloncu, treba dobro procijeniti kada udahnuti i koliko udahnuti kako se ne bi prekinulo fraziranje. Potrebna je gipkost u osloncu jer tijekom skladbe nailazimo na nekoliko skokova, oni moraju biti dobro pripremljeni i dobro podržani kako bi što bolje i čišće bili projicirani prema van. To se postiže mekim zapjevom čime se omogućava nježno oblikovanje tona, stječe se lijepa boja tona te fleksibilnost za postepeno pojačavanje (Cvejić, 1980). Velika je važnost u interpretaciji ove solopjesme, pjevač mora prenijeti živahnost, uzbuđenost te radost koja se proteže u ovom broju ciklusa.

5. Ivan pl. Zajc: Recitativ i romanca Jelene

5.1. Biografija i stvaralaštvo

Ivan plemeniti Zajc, hrvatski je skladatelj, dirigent i pedagog, rođen 8. kolovoza 1832. godine u Rijeci, a umro 16. prosinca 1914. godine u Zagrebu. Jedan je od najznačajnijih glazbenika u Hrvatskoj u posljednjoj trećini 19. stoljeća. Odrastao je u glazbenoj obitelji te je prvu glazbenu naobrazbu dobio od svog oca. Bila mu je namijenjena pravnička karijera, no on se posvetio glazbi te je nakon završenog glazbenog obrazovanja na gradskoj glazbenoj školi u Rijeci, započeo studij kompozicije na Konzervatoriju u Milanu. Tijekom studija izvedeno mu je nekoliko djela te krajem njegovog studija četiri puta je izvedena njegova opera *Tirolkinja* kojom je sam Zajc ravnao. Studij kompozicije okončao je sa odličnim uspjehom, no nije diplomirao. Vratio se u Rijeku gdje se zapošljava kao nastavnih gudaćih glazbala te kazališnog dirigenta. Uz skladanje komorne i orkestralne glazbe, Zajc je skladao i brojne opere te 1860. odlazi u Beč zbog želje za proširivanjem skladateljskih vidika. Tijekom sedam godina boravka u Beču skladao je i izveo osamdesetak skladbi, a mogu se naći komorna djela, kao što su: kvadrilje, polke, koračnice za glasovir, vokalno-instrumentalne skladbe na hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku; zatim komične opere i operete. Godine 1866. s uspjehom je izvedeno zbarsko djelo *U boj!* Na tekst F. Markovića, te je deset godina poslije ta skladba uklopljena u operu *Nikola Šubić Zrinjski*. Na mjesto ravnatelja novoosnovane Opere Hrvatskog narodnog kazališta i Hrvatskog glazbenog zavoda dolazi 1870. godine. Opernu scenu novoosnovanog kazališta otvara sa svojom operom *Mislav*. Na zagrebačku opernu scenu do 1889. godine postavio je gotovo 90 opera i opereta. Nakon 1890. godine potpuno se posvetio pedagogiji i skladanju, a povremeno je svirao i u komornim ansamblima (Andreis, 1989).

Zajčev opus je velik i broji više od oko 1100 djela. Skladao je crkvenu glazbu (19 misa, 50-ak duhovnih i svjetovnih oratorija i kantata), oko 170 popjevaka (*Miruj, miruj, srce moje; Moja lađa; Vir; Lastavicom; Domovini i ljubavi; Djevojka i ruža*), oko 300 zbarskih i oko 80 orkestralnih djela, oko 100 komornih i glasovirskih skladbi, te najznačajnije: 19 opera, 26 operete i 22 scenske glazbe. Za hrvatski nacionalni pokret bila je značajna Zajčeva povijesno-nacionalna trilogija s tematikom iz hrvatske povijesti i povijesnih legendi među kojima je i opera *Nikola Šubić Zrinjski* te ona do dan danas ostaje jednom od najboljih i najizvođenijih nacionalnih opera.³

³ Zajc, Ivan, ml.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 27. 4. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66730>

5.2. Nikola Šubić Zrinjski

Nikola Šubić Zrinjski je nacionalna opera u 3 čina (8 slika), libreto prema drami Th. Kornera napisao je Hugo Badalić. Praizvedba opere bila je 4. studenog 1876. godine u Zagrebu. Role: Nikola Šubić, ban hrvatski i zapovjednik Sigeta – bariton; Eva, njegova žena – sopran; Jelena, njihova kći – sopran; Gašpar Alapić, časnik u Sigetu – bariton; Lovro Juranić, časnik u Sigetu – tenor; Vuk Paprutović, časnik u Sigetu – tenor; Sulejman Veliki, turski sultan – bas; Mehmed Sokolović, veliki vezir – tenor; Mustafa, sultanov vojskovođa – tenor; Ali Portuk, sultanov vojskovođa – bas; Ibrahim Beglerbeg, sultanov vojskovođa; Levi, Sulejmanov liječnik – bariton; Timoleon, eunuh – bariton; Hrvatski časnici i vojnici, Zbor vila, Turski vojnici, bule, odaliske, eunusi, čuvari harema. Opera započinje predigrom koja sadrži motive navještaja herojske pogibije Zrinjskog, njegove obitelji i junaka. U prvom činu radnja se odvija u Beogradu u kojem se Sulejman Veliki odlučuje na veliki rat. Sulejman priželjkuje staru ratničku slavu i poziva protivnike na borbu. Okuplja svoje vojnike i izjavljuje da prije Beča, kreće u napad na Siget. Vojnici mu proturječu te govore kako Siget grani Zrinjski, poznati junak i odličan vojskovođa, no Sulejman ostaje pri svojoj namjeri. U Sigetu se naslućuje turski pohod. Mladi časnik Juranić užurbano odlazi od svoje odabranice Jelene, te ona pjeva staru baladu o dalekom Zrinjskom gradu, tuži se majci koja ju smiruje te od Zrinjskog primaju vijest o turskom napadu na grad. U tom času Juranić dolazi te zajedno s Jelenom otkrivaju Zrinjskom svoju ljubav, Zrinjski im daje privolu da se vjenčaju nakon završene bitke. Na bedemu Sigeta okupljeni branitelji slave junaštvo svojih časnika Alapića i Juranića, a čin završava sa zakletvom Zrinjskog i njegovih vojnika. U 2. činu prikazuje se tabor podno Sigeta u kojoj eunuh Timoleon pjesmom zabavlja bule⁴. Sulejman je nestrpljiv i šalje Sokolovića u Siget na pregovore. Prikazuje se Siget, u iščekivanju turskog vezira, Zrinjski pjeva poznatu romansu o gradu koji se kupa u sunčevim zrakama ne sluteći skoru propast. Mehmed Sokolović daje poruku Zrinjskom u kojoj piše da preda grad i postat će hrvatskim kraljem, no Zrinjski to odbija. U 3. činu Sulejman umire te vlast preuzima Sokolović koji krije carevu smrt. U Sigetu Eva skriva Jelenu u mračne podrumne grada. Jelena uz melodije stare uspavanke zaspri te usne zbor vila koje slave njeno vjenčanje s Juranićem. Dolazi Juranić koji javlja kobnu vijest te govori Jeleni da izađe na bedem, no ona to odbija i moli Juranića da ju ubije, što on teška srca i čini. Na bedemu grada Zrinjski se oprašta od Eve, Juranić mu donosi žalosnu vijest o smrti Jelene. Zrinjski okuplja svoje vojnike na posljednji juriš te se u finalu izvodi *U boj, u boj, mač iz toka bane*.

⁴ Žene koje su obučene u dimije i feredžu, muslimanske vjeroispovijesti.

Opera završava dramatskim orkestralnim odlomkom koji opisuje posljednji juriš branitelja i herojski čin Eve, koja bakljom pali barutanu tvrđave (Turkalj, 1997).

5.2.1. Analiza recitativa i romance Jelene

Recitativ

On ode, Bože čemu požurit mu se valja?

Na konja sjeda, poput munje sa četicom se krenu!

Ah, šta će opet biti, zar vijek će krv se liti, i za vijek trajat boj?

I za vijek trajat boj.

Romanca

Gdje na tvrdu stancu brdu

Stari stoji Zrinjski grad.

Tamo mlada duša rada

u Hrvatsku, leti sad, leti sad

Moje sreće, prvo cvijeće

Krasno mi je cvalo tu.

Ljubav sveta, mladih ljeta,

Dušu obuze mi svu.

Ali tada, iznenada,

Bojne trublje jeknu jek.

Sreća minu, ljubav zginu,

A ja tužna, tužim vijek.

Jelena je u ovom broju sama na sceni te započinje recitativom, odnosno *recitativo accompagnato*⁵, koji ima mali uvod od tri dobe u kojoj se ustaljuje intonacija za početak pjevanja. Recitativ započinje s osjećajem zbunjenosti zašto Juranić tako brzo odlazi. Zatim

⁵ Recitativo accompagnato ili ariozni recitativ je pjevni recitativ. Karakteristika je izrazito deklamiranje teksta koje je bliže pjevanju nego govoru, tj. glazba dominira nad tekstom. On je melodijski bogatiji, izraženiji i originalniji, podređen je glazbenim i ritmičkim pravilima, a u njemu pjevač napušta govornu deklamaciju jer ritam više nije slobodan te se razvija melodijska linija (Cvejić, 1980)-

intenzitet raste kada izgovara „na konja sjeda...“, postepeno se razvija crescendo te dolazi do vrhunca u dijelu „i za vijek trajat boj?“ koji je napet i intenzivan te se ispoljava strah i briga. Recitativ završava s repeticijom teksta „i za vijek trajat boj?“ kojim se ističe velika zabrinutost, ali nevjerica u nadolazeću budućnost. Zatim slijedi romanca pisana u g-molu i 3/4 mjeri te je tempo *andantino*. Romancu možemo podijeliti na 3 dijela, A B A'. U romanci Jelena se prisjeća svoga djetinjstva u rodnom gradu, u svom domu. U A dijelu pjeva o sadašnjoj stvarnosti, o odlasku mladih vojnika u obranu grada, obranu Hrvatske. B dio je jako melodiozan, pun legata, izmjena crescenda i decrescenda, vidi se dinamička raznolikost i promjene u tempu. U B dijelu se mogu primijetiti tipične romantične raspjevane melodijske linije. A' je sličan A dijelu no s proširenjem na kraju. U tom dijelu se jako osjeti promjena u karakteru, izražava se bol i tuga.

Pri pjevanju ove romance pjevač mora dobro poznavati djelo kako bi što vjerodostojnije prikazao lik Jelene kroz ovaj recitativ i romanca. Lik Jelene je bogobožan, poslušna je ocu i majci, osjeća strah zbog budućnosti, ali je i zaljubljena, nježna i nevin. Prije njene pogibije, ona više ne osjeća strah i samoću. U zagrljaju Juranića osjeća jedno olakšanje jer njeno ime neće biti osramoćeno od strane Turaka. Ona u ariji *Gdje na tvrdu stancu brdu* izražava strah i zabrinutost prema svome domu, svom dragom i svim vojnicima koji kreću u borbu, ali izražava i osjećaj sreće i ljubavi koje je osjetila i doživjela u rodnom gradu. U recitativu pjevač ima jednu slobodu u određivanju tempa jer nema klavirsku pratnju ispod melodije, klavir i pjevač nastupaju naizmjenično, no opet služi kao potpora pjevaču za održavanje intonacije, ali i održavanje karaktera u izvođenju. Potreban je dobar oslonac i vođenje tona tijekom izvođenja recitativa, kako intenzitet raste bitno je održati mir u tijelu kako bi visine mogle što bolje i lagano izaći. Tijekom pjevanja romance važno je ući u karakter Jelene, razmišljati o čemu se pjeva, što bolje iznijeti priču te samim time će pjevanje biti sigurnije. Važno je dobro pratiti dinamičke promjene i promjene u tempu. Ova arija je bogata dinamikom, prepuna agitanda, crescenda, tenuta, ritardanda, pjevnih i povezanih fraza, legata. Pjevač se treba unaprijed prepoznati i pripremiti sve dinamičke promjene. Potreban je dobar udah i oslonac, agilnost u glasu kako bi se mogle izvesti sve promjene zapisane u notaciji. Također bitno je dobiti i svježinu u glasu, isto tako treba razmišljati i o boji tona, on ne smije biti masivan i težak, nego lagan i svijetao, pun gipkosti.

6. Franz Schubert: *An die Musik*

6.1. Biografija i stvaralaštvo

Franz Schubert (31. siječnja 1797. – 19. studenog 1828.), bio je austrijski skladatelj i prvi značajniji predstavnik romantizma u glazbi. Rođen je u Beču te je već kao dijete pokazivao veliku nadarenost, svoje glazbeno obrazovanje stekao je u zboru bečke dvorske kapele te privatnom podukom od Salierija. Bio je pomoćni učitelj u očevoj školi nekoliko godina, a do 1817. godine počeo je djelovati kao slobodni umjetnik bez stalnog izvora prihoda, vodio je boemski život. Zbog svog brzog skladanja, u kratkom vremenu je stvorio impresivan opus. Afirmirao se na području solopjesama tj. *Lieda*. Postavio je njemačku solo pjesmu visoko na hijerarhiji glazbenih žanrova golemim opusom od čak njih šestotinjak te je tako snažno utjecao na svoje sljedbenike. Schubertov skladateljski razvoj se očituje u sadržajno-formalnom obogaćivanju strofnih, varirano strofnih i prokomonirajućih pjesama, sofisticiranoj glazbenoj razredi ugođaja pjesničkih tekstova promjenjive kvalitete te je veliku ulogu u tim pjesmama imala i klavirska pratnja. Komponirao je dva ciklusa pjesama za glas i glasovir *Die schöne Müllerin* i *Winterreise*. Pokušao je skladati i glazbeno scenska djela, no to nije urodilo plodom zbog osrednjeg libreta i nedostatka dramatskog senzibiliteta. Osim skladanja *Lieda*, Schubert je skladao i glazbu za glasovir. Istaknuo se tipičnim romantičarskim klavirskim minijaturama (*Impromptus*, *Moments musicaux*), klavirskim sonatama. Ostvario se i na području komorne glazbe: *Gudački kvartet u a-molu*, *Smrt i djevojka*, *Forellenquintett*. Također skladao je simfonije, od toga sedam dovršenih simfonija, od kojih se izdvaja *Velika simfonija u C-duru* te *Nedovršena simfonija u h-molu* (Andreis, 1989).

6.1.1. Analiza solopjesme *And die Musik*

Du holde Kunst, in wieviel grauen Stunden,
Wo mich des Lebens wilder Kreis umstrickt,
Hast du mein Herz zu warmer Lieb entzunden,
Hast mich in eine beßre Welt entrückt!

Oft hat ein Seufzer, deiner Harf' entflossen,
Ein süßer, heiliger Akkord von dir
Den Himmel beßrer Zeiten mir erschlossen,
Du holde Kunst, ich danke dir dafür!

Ljupka umjetnosti, u koliko tmurni sati,
Kada sam upetljana u buran životni krug,
Si zapalila moje srce toplinom ljubavi,
Odvela si me u bolji svijet!

Često uzdah bježi od tvoje harfe,
Sladak, svet akord od tebe
Otvori mi nebo boljih vremena,
Divna umjetnosti, hvala ti na tome!

Ova solopjesma pisana je u D-duru, u 2/2 mjeri, tempo je umjeren. Pjesma je strofna s malom ritmičkom promjenom na kraju druge strofe. Pjesma započinje s dvotaktnim klavirskim uvodom. Klavirska pratnja je akordička te gusta kroz cijelu pjesmu. Također pjesma nema promjena u tonalitetu. U ovoj solopjesmi je zanimljivo što svaka fraza započinje na nenaglašenu dobu, stoga pjevač mora paziti na izgovor, koju dobu i koju riječ, odnosno slog treba naglasiti. U prvoj frazi „du holde Kunst, in wieviel grauen Stunden,“ naglasci su na riječ holde, tj. slog ho te riječ wieviel, tj. slog wie. Kako bi dobro naglasili željenu dobu, bitno je imati dobar zapjev, no ne smijemo se istrošiti odmah na prvom tonu. Cilj nam je otpjevati taj d2 (holde), a to ćemo napraviti tako već unaprijed mislimo na ton d2, na taj način će nam početni a1 biti na osloncu, neće biti nabijen i čvrst, nego fleksibilan za skok na d2. Taj princip vrijedi i za ostale fraze. U Primjeru 9 vidimo vrhunac skladbe, on mora biti dobro pripremljen, trebamo dovoljno udahnuti, ali ne previše, već na početku fraze trebamo razmišljati o tonu f2, tako će nepce biti podignuto za taj ton, u maski i ta visina će se lijepo realizirati. Također kada dođemo do vrhunca pri silasku radimo blagi ritardando, naročito kada izgovaramo „in eine bessere Welt entrückt!“ . Također u skladbi imamo malo duže pauze, točnije taktovi 6, 10, 19-22, 26 i 30. Tijekom tih pauza moramo paziti da nam pozicija tona i appoggio ne bi pali i opustili. Trebamo misliti kroz te pauze čak i u sebi pjevati s pratnjom kako nam pozicija ne bi pala. Kroz cijelu skladbu potrebna je dobra kontrola daha i količina daha, fleksibilan i siguran appoggio, podignuto meko nepce koji svojom pokretljivošću i fleksibilnošću održava promjene na rezonanciju glasa manipulacijom volumena i oblika usne i ždrijelne šupljine (Jerković, 2019). Važno je misliti na veliki legato, misliti da je sve povezano iako su fraze odvojene pauzama, trebamo i te pauze uključiti u jednu cijelu glazbenu misao te će nam tako cijela skladba zvučati povezanije i melodičnije.

The image shows a musical score for a vocal piece. It consists of two systems of music. The first system shows the vocal line and piano accompaniment for the first part of the phrase. The second system shows the vocal line and piano accompaniment for the second part of the phrase. The lyrics are in German and are written below the vocal line.

hast mich in ei - ne bess' - re Welt ent - rückt, in ei - ne
du hol - de Kunst, ich dan - ke dir da - für, du holde

bess' - re Welt - ent - rückt.
Kunst, ich dan - ke dir.

Primjer 9

7. Nikolaj Andrejevič Rimski-Korsakov: *Ne veter, vey a s visoti*

7.1. Biografija i stvaralaštvo

Rimski-Korsakov bio je ruski skladatelj, glazbeni pisac i pedagog, rođen 18. ožujka 1844. godine u Tihvini, a umro 21. lipnja 1908. godine u Ljubensku. Počinje učiti klavir od svoje 6. godine, a s 11 godina počeo je i skladati, no zbog obiteljske tradicije 1856. godine krenuo je u vojno-pomorsku školu u Petrogradu. Uz pohađanje vojno-pomorske škole, Rimski-Korsakov nastavlja s učenjem klavira kod Fjodora Andrejeviča Kanilea, koji ga upoznaje s Milijem Aleksejevičem Balakirievim i Cezarom Antonovičem Kjuijem, te tako pristupa skupini *Petorice*⁶. Nakon završenog školovanja 1862. te stečenom činom mornaričkog časnika, Rimski-Korsakov po dužnosti odlazi na trogodišnje putovanje brodom gdje je završio sa skladanjem svoje simfonije. Po povratku u Rusiju 1865. godine izvodi svoju simfoniju te je ona bila prihvaćena kao prva autentična ruska simfonija. Prihvaća poziv Konzervatorija u Sankt Peterburgu za mjesto profesora kompozicije i instrumentacije te također istodobno usavršava svoje znanje teorijskih glazbenih disciplina. Godine 1873. istupa iz mornaričke službe te debitira kao dirigent godinu kasnije. Poučavao je mlađe predstavnike tzv. nove ruske glazbene škole te je vodio Ruske simfonijske koncerte, dirigirao nizom koncerata ruske glazbe na svjetskoj izložbi u Parizu te gostovao u Bruxellesu. Također uz svoje skladanje, orkestrirao je i završavao djela A. P. Borodina: *Knez Igor* te M. P. Musorgskog: *Hovanščina* i preradio je njegovu operu *Boris Godunov*. Napisao je oko 130 djela, a njegova najpopularnija orkestralna djela su: *Španjolski capriccio* i *Šeherzada*, ali tu se također izdvaja i *Uskrsna uvertira* te *Bumbarov let*. Očitovao se i na području opera. Od svih napisanih djela, njegove opere se smatraju najuspjelijima, one se zasnivaju na sadržajima ruske povijesti ili na slavenskim legendama i mitologiji. Neke od značajnih opera su: *Snjeguljica*, *Zlatni pjetlić*, *Carska nevjesta*, *Majska noć*, *Pskovičanka* i dr.⁷

⁶ Skupina ruskih skladatelja koji su u drugoj polovici 19. stoljeća uspostavljali ruski nacionalni stil u glazbi, nasljeđujući ideje M. I. Glinke i A. Dargomižskog (Proleksis enciklopedija. *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*. Pristup: 2.5.2023. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/41532/>)

⁷ Rimski-Korsakov, Nikolaj Andrejevič. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 2. 5. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52917>

7.1.1. Analiza solopjesme *Ne veter, vey a s visoti*

Ne veter, veja s vysoty,
Listov kosnulsja noch'ju lunnoj.
Mojej dushi kosnulas' ty.
Ona trevozhna, kak listy,
Ona, kak gusli, mnogostrunna.

Nije vjetar, koji puše s visine,
Dotakao lišće u toj noći obasjanoj mjesečinom,
Moju dušu dotaknuo si ti.
Drhtala sam kao lišće,
Poput harfe sa mnogo žica.

Zhitejskij vikhr' jejo terzal
I sokrushitel'nym nabegom,
Svistja i voja, struny rval
I zanosil holodnym snegom.

Mučile su ga oluje života
I srušile se na njega,
Silovito kidao njegove žice
I prekrio ga hladnim snijegom.

Tvoja zhe rech' laskajet slukh,
Tvojo legko prikosnoven'e,
Kak ot cvetov letjashchij pukh,
Kak majskoj nochi dunoven'e.

Ali tvoje riječi tješe uho,
I tvoje nježno milovanje,
Kao paperje latica,
Kao meki dah svibanjske noći.

Ova solopjesma je napisana u F-duru, u 4/4 mjeri, tempo je moderato. Oblik pjesme je A B A. Skladba započinje s kratkim klavirskim uvodom od tri dobe te pjevačka dionica započinje na nenaglašenu dobu, što nam odmah upućuje da pjevač ne smije agresivno krenuti na taj prvi ton, nego ga lijepo postaviti i preko njega se osloniti na prvu dobu u sljedećem taktu. U A dijelu ima puno punktiranog ritma te pjevač mora prije svega dobro poznavati partituru i kada nastupa punktirani ritam. Također pjevač ne smije naglašavati taj punktirani ritam jer će pjevanje biti previše metrički odrađeno, a to nije cilj ove skladbe. A dio je pod velikim legatom, melodija mora biti lagana, vrlo osjećajna, riječi se moraju pretapati jedna u drugu, izgovor ne smije biti krut i agresivan. Isto tako visine moraju biti odlučne i dobro podržane, to se postiže dobrim udahom, opuštenim larinksom te podignutim nepcem i pjevanjem u masku. U A dijelu tekst je vrlo osjećajan i nježan te takva treba biti i interpretacija. Dolazimo do B dijela gdje je tekst ozbiljniji i tamniji. U tom dijelu pjevač treba biti dosta ekspresivan i odlučan te treba imati dobru stabilnost u tijelu i glasu. Vrhunac u B dijelu je u tekstu „I zanosil holodnym snegom.“, gdje nastaje i mali ritardando te naglašavanje tonova prilikom izgovora „holodnym snegom“ (Primjer 10). Iako ovaj dio nije nježan kao A dio, pjevač ne smije izgubiti povezanost fraza, legato. Zatim se ponavlja A dio *a tempo*, ali s različitim tekstom. Za ovu skladbu je bitno da

pjevač prije svega dobro poznaje tekst i značenje teksta kako bi ju što bolje interpretirao, osjetiti kada se događa ubrzanje, kada se skladba vraća u smirenost. Tijekom cijele skladbe potrebna je dobra potpora appoggia te dobro postavljen ton. Klavirska pratnja je konstantna tijekom cijele skladbe i vrlo gusta te akordička.

Handwritten musical score for a vocal piece with piano accompaniment. The score is in two systems. The first system has a vocal line with lyrics in Cyrillic and a piano accompaniment. The second system also has a vocal line with lyrics and piano accompaniment. The piano part features dense chordal textures. Handwritten annotations include 'fz', 'p', 'allarg.', and 'dim.'.

System 1:

Vocal line: *fz* I SA-KHO-JI-TJA NIM NA BŪIGAM SVI-STJA I VO-JA
 - зал, И со-кру-шитель-ным на-бе-гом, СВЯ-СТА И ВО-А,
p I SKORU I TEL NIM NA BŪIGAM - SVI ISTI I VO JA

System 2:

Vocal line: I ZA-NA-JK HA-LOD-NIM SŪJEGAM TVA-
 стру-ны рвал И за-но-сих хо-лод-ным сне-гом; до-
 стру-ны рвал I ZA-NO-SIŁ HA-LO-DNIM SNE-GAM TVA

Piano accompaniment includes markings: *dim.*, *allarg.*, and *doles*.

Primjer 10

8. Pjotr Iljič Čajkovski: *Sred shumnogo bala*

8.1. Biografija i stvaralaštvo

Petar Iljič Čajkovski bio je ruski skladatelj i jedan od najznačajnijih skladatelja romantizma. Rođen 7. svibnja 1840. u Votkinsku i umro 6. studenog 1893. godine u Peterburgu. Glazbu je studirao na Konzervatoriju u Sankt Peterburgu gdje je na njega snažno utjecao njegov profesor kompozicije A. G. Rubinštejn. Od 1866. do 1878. godine bavio se predavanjima i pisanjem udžbenika, kritikom te intenzivnim skladanjem. Nakon neuspjelog braka, 1884. godine putuje Italijom, Njemačkom, Francuskom, Austrijom, Švicarskom i Ukrajinom. Nastupao je kao dirigent svojih djela na turnejama po Europi i SAD-u. U usporedbi s *Petoricom* smatralo se da u njegovom skladateljskom opusu nema dovoljne zastupljenosti nacionalnog glazbenog izraza, no ta se tvrdnja pokazala netočnom jer se utvrdilo da je Čajkovski je za svoja djela koristio zapadnoeuropskim formalnim skladateljsko-tehničkim obrascima i ruskim folklornim glazbenim nasljeđem. Njegova djela su obilježena bogatom paletom harmonijskih postupaka, sjajnim orkestralnim koloritom, dotjeranom formom zasnovanom na klasičkoj tradiciji.

U njegovom opusu su zastupljene sve glazbene vrste. Od orkestralnih djela ističe se 6 simfonija, a posebno *4. simfonija u f-molu*, *5. simfonija u e-molu* te *Patetična simfonija u h-molu*, također veliki značaj imaju i djela: *Serenada za gudački orkestar*, uvertire fantazije *Romeo i Julija* i *Hamlet*, fantazije *Bura* i *Francesca da Rimini*, *Talijanski capriccio*. Skladao je brojne koncerte, kao što su: *Koncert za klavir i orkestar u b-molu* i *Koncert za violinu i orkestar u D-duru*. Napisao je 10 opera od kojih su dvije najpoznatije: *Evgenij Onjegin* i *Pikova dama*. Čajkovski je bitno utjecao na razvoj baleta sa svojim djelima: *Labuđe jezero*, *Trnoružica* i *Orašar*. Također napisao je brojna djela za klavir, komorne sastave, napisao je više od 100 solo popjevaka, od kojih su: *Usred vreve bala*, *Pjesma ciganke*, *On me je tako ljubio*, *Noće bezumne*, *Zaboraviti tako brzo*, *Ni riječi moj prijatelju*, *Večer*, *Na zemlju je pao sumrak*, *Ne samo onaj koji je upoznao*, *Noć* i dr. te je skladao veća vokalna djela (kantate, zborove) i dr.⁸

8.1.1. Analiza solopjesme *Sred shumnogo bala*

Sred' shumnogo bala, sluchajno,

V trevege mirskoj sujeta,

Usred vreve bala, slučajno

U nemiru svijeta,

⁸ Čajkovski, Pjotr Iljič. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 4. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13137>

Tebja ja uvidel, no tajna
Tvoi pokryvala cherty.

Vidio sam te, ali misterij
Je pokrivaio tvoje lice.

Lish' ochi pechal'no gljadeli,
A golos tak divno zvuchal,
Kak zvon otdaljonnoj svireli,
Kak morja igrajushchij val.

Gledale su samo tužne oči
A glas je zvučao tako divno,
Kao zvuk daleke frule,
Ili morskog vala.

Mne stan tvoj ponravilsja tonkij
I ves' tvoj zadumchivij vid,
A smekh tvoj, i grustnyj, i zvonkij,
S tekh por v mojom serdce zvuchit.

Zaljubio sam se u tvoju nježnu figuru,
I tvoj zamišljen pogled
A tvoj smijeh, i tužan i zvučan,
Od tada mi je zapeo u srcu.

V chasy odinokije nochi
Ljublju ja, ustalyj, prilech';
Ja vizhu pechal'nye ochi,
Ja slyshu veseluju rech',

U samotne sate noći
Ja umoran ležim;
I vidim tvoje tužne oči,
I čujem tvoj radostan glas;

I grustno ja, grustno tak zasypaju
I v grjozakh nevedomykh splju...
Ljublju li tebjja, ja ne znaju,
No kazhetsja mne, chto ljublju!

I s tugom tako zaspim,
I u nepoznatim snovima počivam...
Još ne znam ni sam,
Ali čini mi se da te volim!

Ova skladba pripada ciklusu *Šest romansi*, op. 38. Čajkovski je cijeli ciklus posvetio svom mlađem bratu Anatoliju Iljiču Čajkovskom. Pjesmu *Sred' shumnogo bala* napisao je Aleksej Konstantinovič Tolstoj, koju je Čajkovski uglazbio. Ovu pjesmu Tolstoj je uputio Sofiji Andrejevnoj Miller, svojoj budućoj ženi, koju je upoznao na jednom od maškara u Petrogradu.

Skladatelj je glazbenim sredstvima prenio osjećaj uzbuđenja, ali i strahopoštovanja. Također kako bi prenio poetsku sliku ove pjesme, Čajkovski je odabrao žanr valcer, što se može i primijetiti u mjeri koja je 3/8. Na taj način skladatelj savršeno oslikava doživljaje koju ova skladba prenosi.⁹

⁹ *Russhkola8 – obrazovni portal*. URL: <https://russhkola8.ru/hr/kto-napisal-romans-sred-shumnogo-bala-analiz-stihotvoreniya/>, pristup 9.5.2023.

Skladba je pisana u d-molu, tempo je moderato. Pjesma je varirano-strofnna te je trodijelnog oblika: a' a' b' a". Skladatelj je daje uputu za izvođenje na početku pjevane dionice, *con tristezza*, što znači s tugom. Karakterističnost ove skladbe je u frazama koje su u uzlaznoj kretnji, svaka fraza ima svoj mali vrhunac te od vrhunca melodija silazi. No to ne znači da u svakoj frazi trebamo misliti na taj "vrhunac", fraze moraju biti ujednačene, pod velikim legatom. Visine ne smiju biti odsječene i masivne, one trebaju biti oblikovane, dobro podržane i teći kroz cijelu skladbu. B dio je vrlo gust, pomaci u poziciji glasa trebaju biti minimalni ili u najboljem slučaju svedeni na nulu te nas oni vode do vrhunca skladbe u taktovima 54-58 (Primjer 11), koji treba biti jako ekspresivan. Fraze u ovoj skladbi su bogate dinamičkim izmjenama. Kroz cijelu skladbu se treba osjetiti lakoća u glasu, precizno i lagano vođenje tona, melankolija, ali i uzbuđenosti te osjećaj za dinamičke promjene. Veliku važnost u ovoj skladbi ima klavirski pratnja koja osmerotaktnim uvodom i identičnim završetkom ocrtava taj vrtlog valcera koji se proteže kroz cijelu skladbu.

Primjer 11

9. Josip Hatze: *Majka* i *Pastourelle*

9.1. Biografija i stvaralaštvo

Josip Hatze bio je hrvatski skladatelj, rođen 21. ožujka 1879. godine u Splitu i umro 30. siječnja 1959. godine. Kompoziciju je učio na Konzervatoriju „Gioachino Rossini“ u Pesaru kod P. Mascagnija. Nakon jednogodišnjeg boravka u Beču, vraća se u Split gdje djeluje kao zborovođa pjevačkih društava *Zvonimir* i *Guslar* te kao nastavnik glazbe. Tijekom Drugog svjetskog rata pristupio je narodnooslobodilačkom pokretu i otišao u Egipat. Tamo je s evakuiranim stanovništvom iz srednje Dalmacije utemeljio mješoviti zbor te nastupao u pustinjским logorima, vojnim bolnicama, kazalištima, koncertnim dvoranama i radio-stanicama. Promovirao je skladbe jugoslavenskih autora, ljepotu narodne popijevke i partizanske borbene pjesme. Vraća se u Split 1945. i tamo ostaje sve do svoje smrti.

„Hatzeovoj umjetničkoj naravi jedna crta prevladava: sklonost k mekanim, lirskim elegičnim raspoloženjima, koja se kroz glazbu ostvaruju u čistoći melodijske linije.“ (Andreis, 1989: 299). Velik utjecaj višegodišnjeg studija u Italiji rezultirao je Hatzeovim opredjeljenjem za pisanje na području vokalne glazbe. Solo-pjesma je postala oblikom u kojem je on davao svoja najbolja djela. On je ujedno i jedan od najistaknutijih predstavnika te glazbene vrste u Hrvatskoj u prvim desetljećima 20. stoljeća. „Ostajući čvrsto povezan uz kasnoromantičku tonalnost, Hatze je u svojim 56 solo-pjesama neposredan i iskren, jednostavan i neusiljen, iako se nije uvijek mogao oteti utjecajima koji su dolazili iz talijanske verističke opere i salonske romance...“ (Andreis, 1989: 302).

Najuspjelije solo-pjesme ovog skladatelja smatraju se: *Kad mladijah umreti*, *Majka*, *Rob*, *Moja Sudba*, *Tiho noći*, *Serenada*, *Mila si mi*, *Selim Beg*, *Molitva*, *Emina*, *Večernje zvono* i dr. Napisao je dvije opere ugledajući se na svoj učitelja, a to su: *Povratak rusticane* i *Povratak*. Napisao je i balet *Žetveni vijenac* 1944. godine. Ostala djela su mu kantate *Noć u Uni*, *Exodus*, *Golemi Pan* i *Resurrexit* te zborne skladbe *Dva mješovita zbora u stilu XVI. st.*, *Pokajnički psalam* i dr. Jedan od prvih primjera masovne pjesme u Hrvatskoj imala je Hatzeova borbena pjesma *Padaj silo i nepravdo* koja je imala značajnu ulogu u nekadašnjoj borbi Napredne stranke u Dalmaciji. Nije se bavio na području instrumentalne glazbe. Ostavio je i nekoliko glazbeno-teoretskih djela, kao što su: *Nauka o kontrapunktu i fugi*, *Upute u čitanje orkestralnih partitura*, *Nauka o instrumentima i njihova primjena u modernom orkestru*, *Taktiranje i dirigiranje*.

9.1.1. Analiza solopjesme *Majka*

Ja ne znam, što je majka mila,
Ni majčin što je srca plam;
Ja ne znam, što je sve mi bila,
Ta da je bila jedva znam!

Ko san mi lebdi slika pusta
Kad zadnji put me k sebi zva,
Kad zadnji cjelov s milih usta
I blagoslov mi zadnji da.

A ja sam plako Bože sveti,
I proplako sam cjelu noć:
„O, majko slatka, nemoj mrjeti,
Ti ne smješ nećeš od nas poć!“

O ludo li sam bio čedo,
Zar mari smrt za srca jad?
Drukčije sam sv'jet taj gledao',
No što ga bolan gledam sad.

Solopjesma *Majka* je pisana u es-molu, u 4/4 mjeri, tempo je *andante calmo*. Dvodijelnog je oblika AB, odnosno građa ove skladbe je aa'bb'cc'bb'. Pjesma započinje s kratkim klavirskim uvodom od jednog takta koji je građen od toničkog akorda te je karakterističan po sinkopama. Kroz cijelu skladbu se u klavirskoj pratnji proteže ritamska građa, sinkopa. U aa' dijelu iskazuje se tuga i bol za majkom, koja je, kako možemo vidjeti iz ovoga teksta, prerano preminula. Ta bol se osjeća najviše u prvom aa' dijelu, koji se mogu podijeliti na dvije male rečenice te obje rečenice (frazе) počinju u *piano* koji postepeno raste i pri kraju fraza se izmjenjuje crescendo i decrescendo (Primjer 12). Dio bb' modulira u Es-dur, dinamika nije toliko intenzivna kao u prvom dijelu, ali *pp* dinamikom i tempom *armonioso* pjevač se prisjeća trenutaka sa svojom majkom. Intenzitet skladbe raste u cc' dijelu koji modulira u c-mol te se u skladbi osjeća neizmjerne bol gubitka majke, to se očituje u dinamičkim izmjenama te postepenim ubrzanjem i usporavanjem tempa. U zadnjem dijelu, bb' dio, dolazi do smirenja u dinamici te interpretativno prihvaćanja boli.

Andante calmo *p*

Ja ne znam, što je maj-ka mi - la, ni maj-čin što je sr-ca plam; _____

p

p

f

rall.

p

ja ne znam, što je sve mi bi - la, ta da je bi-la je-dva znam!

cresc. molto *f rall.*

cresc. *f rall.*

Primjer 12

Solo pjesma je pjevački izazovna, već na početku, početni ton treba biti dobro postavljen kako bi zvuk mogao slobodno protjecati. Mekani zapjevom dobiva se ljepota tona, ujednačena boja te fleksibilnost (Cvejić, 1980). U Primjeru 12 može se vidjeti da naizmjenično prelazi između registra glave i srednjeg registra, što za pjevača može biti izazovno (Jerković, 2019). Stoga je dobra kontrola appoggia, podignuto nepce te agilnost u tijelu i mirnoća u tijelu ključna za stvaranje kvalitetnog tona. Skladba je interpretacijski vrlo zahtjevna. Pjevač mora prije svega dobro proučiti dinamičku kretnju te osjetiti tekst ove skladbe kako bi bio što uvjerljiviji interpretativno. Također skladba je i tehnički zahtjevna. Melodija se većim dijelom nalazi u rasponu od tonova b1 do f2, što je za sopranski glas izazovno jer se to nalazi na prijelazu registara te je potrebna agilnost u glasu i appoggiu. Izgovor teksta mora biti jasan, ali ne napet i čvrst jer na taj način se može izgubiti pozicija tona te izgubiti lakoća u pjevanju visina.

9.1.2. Analiza solopjesme *Pastourelle*

Milo pjeva mladi pastir
 Čuvajući stado b'jelo,
 On ne pozna što je bolno,
 Što je tužno neveselo.
 On ne čezne za draguljem,

On joj ljubi rumen lice,
 On je grli oko vrata,
 U toj sreći što su želje
 Od biserja i od zlata?
 Oj, pastirče, ja bih c'jelo

Za ljepotom njeg'va sjaja,
On je sretan sred milenog
Svoje drage zagrljaja.

Žiće svoje pregorila,
Kad bih samo jednim časkom kano i ti
Sretna bila.

Solopjesma *Pastourelle* pripada zbirci popjevaka *Novo cvijeće: zbirka popjevaka za srednji glas uz pratnju glasovira*. Ona je treća po redu, a u zbirci se nalaze još pjesme *San*, *Molitva*, *Suzi*, *Erotika* i *Rob*. Ova pjesma je skladana u F-duru, u 6/8 mjeri, tempo je *andantino pastorale*. Pjesma je strofnog oblika. Sadrži klavirski uvod od 5 taktova te iznosi temu. Veselog i poletnog je karaktera što se to može osjetiti u klavirskom uvodu, ali i kroz cijelu skladbu. Melodijska linija je lako pamtljiva i pjevna, sadrži različite ritamske figure, karakteristične su kvartole i duole koje su napisane u skladu s izgovorom riječi. Također, ova skladba je dinamički vrlo bogata te prožeta raznim promjenama tempa (*piano*, *forte*, *crescendo*, *decrescendo*; *ritardando*, *rubato*, *a tempo*, *un po piu mosso*, *meno mosso*), time se pjevaču daje jedna sloboda u izvođenju. Pjevač mora dobro proučiti partituru jer skladba sadržava vertikalnu poliritmiju (Primjer 13 i 13a). Pjevač mora osjetiti ritam u tijelu kako ga tijekom pjevanja klavir ili netočno izvođenje/pjevanje ritamskih figura ne bi usporilo. Tijekom izvođenja potreban je dobar udah i oslonac kako bi fraze bile što povezanije, tj. legato pjevanke. Ton mora biti čist, jednostavan i svijetao baš kao i karakter ove pjesme, treba se opisivati jednostavan i radostan pastirski način života. Ova skladba sadrži sve značajke karakteristične za *bel canto* pjevanje.

sta - do b'je - lo, on ne po - zna što je bol - no, što e tu-žno neve-

se - lo. On ne će - zne za dra - gu - ljem, za lje -

Primjer 11

po - tom njeg' - va sja - ja, on je sre - tan sred mi -
 le - nog svoje dra - ge za - gr - lja - ja.

meno mosso
meno mosso
rit.
sp. rit.
ten.
p
rit.

Primjer 11a

10. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov: *Ne poy, krasavitsa, pri mne* i *Son*

10.1. Biografija i stvaralaštvo

Rahmanjinov je bio ruski skladatelj, pijanist i dirigent, rođen 1. travnja 1873. godine i umro 28. ožujka 1943. godine u SAD-u. Klavir je učio svirati u Petrogradskom konzervatoriju, a zatim na Moskovskom konzervatoriju uz klavir, učio je i kompoziciju. Svoju pijanističku karijeru započeo je 1882. godine, a 1897. godine debitira kao dirigent u privatnoj operi Sava Ivanoviča Mamontova u Moskvi. Godine 1899. prvi puta gostuje kao pijanist, dirigent i skladatelj u inozemstvu, točnije u Londonu na koncertu Filharmonijskog društva. Također dirigirao je i Boljšojkim teatrom u Moskvi te je veliku pozornost davao izvođenju ruskog opernog repertoara. Suradivao je u Ruskom glazbenom društvu i Ruskom glazbenom izdavačkom poduzeću te je priređivao koncerte po Rusiji i Europi. Nakon Listopadske revolucije napušta Rusije, odlazi živjeti u skandinavske zemlje, Parizu te naposljetku 1918. godine nastanjuje se u SAD-u i ostvaruje karijeru pijanističkog virtuozu.

Njegov skladateljski opus broji oko stotinjak djela zasnovanih na romantičkoj tradiciji, izrazitim lirskim obilježjima, a najuspješnija područja skladanja su mu bile popijevke te djela za klavir. Napisao je oko 70 popijevaka za glas i klavir. Pisao je koncerte i sonate za klavir te manja klavirska djela, poput preludija, etida i dr. Najznačajnija djela su mu: *Rapsodija na Paganinijevu temu*, *Elegički trio*, *Otok mrtvih*, *proljeće*, *zvona*, *II. simfonija*, *Koncert za klavir i orkestar br. 3 u d-molu*. Na području vokalno-instrumentalnih djela, ističu se opere *Francesca da Rimini*, *Aleko* i *Škrti vitez* te kantata *Zvona*.¹⁰

10.1.1. Analiza solopjesme *Ne poy, krasavitsa, pri mne*

Ne poy, krasavitsa, pri mne

Ty pesen Gruzii pechal'noy:

Napominayut mne one

Druguyu zhizn' i bereg dal'niy.

Ne pjevaj, draga, kad si sa mnom

Gruzijске pjesme pune tuge:

U sjećanju mi bude

Daleki žal i dane duge.

Uvy! napominayut mne

Tvoi zhestokiye napevy

Jao! Kad razliju se u tišinu

Tvoje okrutne pjesme

¹⁰ Rahmanjinov, Sergej Vasiljevič. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 6. 5. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51621>

I step', i noch' – i pri lune
Cherty dalokoy, bednoy devy.

Ya prizrak milyy, rokovoy,
Tebya uvidev, zabyvayu;
No ty poyosh' – i predo mnoy
Yego ya vnov' voobrazhayu.

Ne poy, krasavitsa, pri mne
Ty pesen Gruzii pechal'noy:
Napominayut mne one
Druguyu zhizn' i bereg dal'niy

Koračam, i noć i po mjesecu
Vidim lik daleke siromašne djevojke.

Otkad ugledah te, draga
Lik njen u mom srcu gasne;
Ali nova oživi ga snaga,
Kad začujem te strasne pjesme.

Ne pjevaj, draga, kad si sa mnom
Gruzijske pjesme pune tuge:
U sjećanju mi bude
Daleki žal i dane duge.

Skladba *Ne poy, krasavitsa, pri mne* pisana je u a-molu, u 4/4 mjeri te je tempo *allegretto*. Oblik skladbe je a b c a' te je vrsta prokomponirana pjesma. Skladba započinje s klavirskim uvodom od 8 taktova. Klavirska pratnja je konstantna kroz cijelu skladbu, gusta, akordička te prati pjevačku melodijsku liniju. Kroz cijelu skladbu protežu se različite promjene dinamike i tempa. Prva pjevačka fraza započinje na 8. taktu nakon klavirskog arpeggia kvintakorda a-mola. U taktovima 8, 9 i 10 klavir izvodi arpeggia što pjevaču omogućuje izvođenje fraze u malo slobodnijem tempu. Time se postiže intenzitet i napetost što nalaže sam tekst. Već na početku u nailazimo na *tenuto* na tonu g², takvo izvođenje pjevaču omogućava da mirno i staloženo otpjeva tu visinu s aktivnim appoggiom te aktivnim podignutim nepcem. Skladba je interpretacijski vrlo zahtjevna stoga pjevač mora dobro poznavati tekst i prijevod teksta. Također, može se naići na problem izgovora teksta jer je ruski jezik dosta čvrst i krut, bitno je postići, koliko je god to moguće, mekoću izgovora riječi kako se pozicija tona ne bi poremetila i kako ne bi došlo do grčenja čeljusti. Fraze su duge i intenzivne te je potrebna dobra kontrola daha i podrška appoggia. U c dijelu raste intenzitet skladbe koji vodi do vrhunca u 30. taktu. Skok za kvintu, d² do držanog a² treba biti dobro pripremljen. Ta priprema počinje već u 26. taktu, udah mora biti kontroliran i pjevač mora imati dobar oslonac na appoggiu te je važno je istrošiti se prilikom pjevanja fraze od 26. do 29. takta. Repetirane tonove d² u 30. taktu pjevač treba dobro pripremiti i rasporediti količinu udahnutog zraka kako bi se ton a² mogao s lakoćom otpjevati. Ton a² je dug te je potrebno ton zaobliti visokim mekim nepcem te ga započeti pjevati u pianu, bez obzira na to što u partituri piše *ff*, i na njemu graditi *crescendo* tako će ton biti živ i aktivan cijelo vrijeme te neće padati u intonaciji. Također nakon držanog

a2 nastupaju repetirani tonovi na istom tonu. Prilikom pjevanja držanog a2 pjevač ne smije zaboraviti da se skladba nastavlja te ti repetirani tonovi koji slijede trebaju biti još aktivniji (Primjer 12). Interpretacija skladbe mora biti intenzivna, mora se osjetiti pjesnikova tuga i bol prilikom pjevanja. Iako je pjevačka tehnika jako bitna u skladbi zbog držanih fraza, tonova i skokova, interpretacija je zapravo najvažnija.

The image shows a musical score for a vocal piece. It consists of two systems of music. The first system starts at measure 29 and ends at measure 32. The second system starts at measure 32 and ends at measure 35. The vocal line is written in a single staff, and the piano accompaniment is written in two staves. The lyrics are in Russian and Croatian. The score includes dynamic markings such as *f*, *ff*, *dim.*, *p*, and *mf*. The tempo is marked as *Andante*.

29
ви - дев, за - бы-ва - ю;
vi - dev, za - by-va - ju;
но ты по - ешь, _____ и пре-до
no ty po - eš', _____ i pre-do

32 *dim.*
мной е - го я вновь во - о - бра - жа - ю.
mnoj e - go ja vnov' vo - o - bra - ža - ju.
p
mf
p

Primjer 12

10.1.2. Analiza solopjesme *Son*

I u menja byl kraj rodnoj;
Prekrasen on!
Tam jel' kachalas' nado mnoj...
No to byl son!

Sem'ja družej zhiva byla.
So vsekh storon
Zvuchali mne ljubvi slova...
No to byl son!

I ja sam imao domovinu;
Bila je tako lijepa!
Tamo me zanjihala jela...
No to je bio san!

Obitelj prijatelja bila je živa.
Sa svih strana
Govorili mi riječi ljubavi...
No to je bio san!

Pjesma je pisana u Es-duru, u 3/4 mjeri, tempo je allegretto. Strofna je pjesma s malom izmjenom u drugoj strofi. Započinje sa klavirskim uvodom od jednog takta te je klavirska pratnja dosta zanimljiva sa različitim ritmizacijama te harmonijskom progresijom. Treba se obratiti pažnja na polimetriju, triole u klavirskoj pratnji, a pjevana melodija ih nema. Zbog toga pjevač može usporiti tempo i kasniti. Kako do toga ne bi došlo, pjevač mora biti siguran u svoj metar, voditi melodiju i skladbu, ali i oslušivati klavirsku pratnju kako ne bi došlo do neujednačenosti. Skladba količinski nije velika i zahtjevna, no ima nekoliko skokova koji trebaju biti dobro pripremljeni koji se mogu vidjeti u Primjeru 13, skok za čistu kvartu (h1-e2), skok za veliku sekstu (es1-ces2). Ono što se traži u ovoj skladbi je ekspresivnost, osjećati melodiju i tekst te tu priču prenijeti publici. Vrhunac skladbe je u drugom dijelu na tonu g2. Sve počinje od fraze „So vseh storon zvuchali mne ljubvi slova...“ Već na početku fraze treba pripremiti taj g2, no najbitniji ton za pripremu visine je ton e2 s kojeg skačemo na g2. Taj ton mora biti siguran, stabilan i u maski kako bi se samo prebacili na ton g2 (Primjer 14). Sve fraze trebaju biti jako povezane i u velikom legatu.

The image shows a musical score for a song. It consists of two systems of music. The first system has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line has lyrics in Russian and English. The piano accompaniment features triplets and a crescendo. The second system also has a vocal line and piano accompaniment. The vocal line has lyrics in Russian and English. The piano accompaniment features a 'colla parte' section and a 'mf espressivo' section. The score includes various dynamic markings and performance instructions.

к ра - сень онъ! Тамъ ель ка - ча - лась на - до мной....
realms a - far, Where wa - ving pines their bran - ches bowed....

f

p

cresc. e accel.

lento ten.

Но то былъ сонъ!
My dream is o'er!

a tempo

sf

colla parte

mf espressivo

Primjer 13

ва бы-ла.
fur a-part.

mf *cresc.*
Со все́х сто-ронъ Эву-ча-ли мнѣ люб-ви сло-
Un-known 'twould seem; Had love but stirred with-in my

p *cresc.*

ff
ва....
heart....

lento ten.
Но то былъ сонъ!
To wake my dream!

accel. *a tempo*

sf *colla parte* *p*

Primjer 14

11. Giacomo Puccini: *Mi chiamano Mimi*

11.1. Biografija i stvaralaštvo

Giacomo Puccini, talijanski skladatelj rođen 22. prosinca 1858. godine u Lucci, umro 29. studenog 1924. godine u Bruxellesu. Puccini potječe iz glazbene obitelji, prvu glazbenu naobrazbu dobio je od svoga oca koji je bio mjesni orguljaš i kapelan. Godine 1880. slada *Misu u As-duru* te se upisuje na Konzervatorij u Milanu. Bio je vrstan skladatelj opera. Napisao je svoju prvu operu *Le Villi* koja je bila praizvedena u Milanu u Teatro del Verme 31. svibnja 1884. godine, a zatim u La Scali 1885. godine. Uspješno izvedene opere potaknule su izdavača G. Ricordija da ju otkupi te naruči novu operu. Sami susret sa Ricordijem, njegovo savjetovanje i vođenje Puccinija, imalo je veliki utjecaja na Puccinijev život i karijeru. Piše novu operu *Edgar* koja doživljava neuspjeh te Puccini sklada operu *Manon Lescaut* prema romanu Abbea Prevosta. Opera doživljava uspjeh te Puccini prima dobre kritike i zadovoljstvo publike. Godine 1896. piše svoje remek-djelo *La Boheme* koja mu je donijela plodonosnu suradnju s dirigentom A. Toscaninijem te libretistima Giuseppeom Giacocom i Luigijem Illicom. Opera *Tosca* mu je donijela slavu nakon praizvedbe u Rimu 1900. godine, no manje uspješna je bila opera *Madam Butterfly* koja je propala na praizvedbi u La Scali 1904. godine. Doživljava novi uspjeh s operama *La fanciulla del West* i *Il trittico* koje su bile praizvedene u Metropolitanu pod ravnanjem Toscaninija. Puccini je započeo skladati još jedno svoje remek-djelo *Turandot*, no ne uspijeva ga dovršiti zbog smrti. Operu je dovršio Franco Alfano te je 1926. godine praizvedena u La Scali pod ravnanjem Toscaninija.

Puccini je snažno promatrao psihologiju žene te ju je stavljao u središte radnje. Iako je izvrstan i nepogrešiv osjećaj za pravilan tijek dramske radnje koju je smisleno prekidao izuzetnom melodikom u arijama i duetima koji su pretežito bili lirski, time je postigao idealnu sinergiju između riječi, glazbe i scene. Nadasve, izuzetno je vladao orkestrom s kojim je uspješno postizao različite ugođaje emotivnih stanja i mjesta radnje. Nakon Verdija, smatra se najvažnijom personom talijanske opere.¹¹

¹¹ Puccini, Giacomo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 7. 5. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51003>

11.2. *La Boheme*

La Boheme je opera u 4 čina, libreto su napisali Luigi Illica i Giuseppe Giacosa, a praižvedba opere bila je u Torinu 1. veljače 1896. godine. Likovi ove opere su: Rodolfo, pjesnik – tenor; Mimi, krojačica – sopran; Marcello, slikar – bariton; Schaunard, glazbenik – bariton; Colline, filozof – bas; Musetta, pjevačica – sopran; Benoit, stanodavac – bas; Alcindor, stari gradski vijećnik – bas; Parpignol, prodavač igračkaka – tenor, Carinski narednik – bas, Carinik – bas; studenti, gizete, građani, prodavači, vojnici, djeca, konobari. Radnja se zbiva u Parizu, 1830. godine (Turkalj, 1997).

1. čin: Rodolfo, Schaunard, Colline i Marcello žive u hladnom i slabo namještenom potkrovlju, smrzavaju se u zimsku blagdansku večer. Marcello je okružen svojim slikama, ne može više držati kist u ruci od hladnoće te traži nešto čime bi mogao zapaliti vatru u maloj peći. Rodolfo žrtvuje svoju dramu koju spaljuje kako bi se zagrijali te im se pridružuje Colline. Dolazi Schaunard koji donosi jelo, piće i novac. Njihovo veselje prekida stari Benoit koji kuca na vrata i traži stanarinu. Oni ga časte pićem, no kada se izbrblja da bi svoju staru ženu zamijenio mlađom, oni ga proglase preljubnikom te ga izbace van. Odluče se na odlazak u kavanu *Momus*, no Rodolfo zaostaje jer nastavlja s pisanjem. Njegovo pisanje prekida kucanje na vrata mlade susjede kojoj se ugasila svijeća, pozli joj te je Rodolfo uvede u sobu i pruža joj okrijepu. Ona mu se zahvali te želi otići, ali gubi ključ. Propuh gasi njenu svijeću, a Rodolfo brzo gasi i svoju svijeću te ostaju u mraku i kreću u potragu za ključem. Rodolfo ga nalazi i skriva ga u svoj džep, no nastavi tražiti po podu te slučajno nailazi na Miminu ruku. Rodolfo ju uzme za ruku te joj počne pričati o sebi, arija *Che gelida manina* te traži od nje da nešto kaže o sebi, što ona i čini, arija *Mi chiamano Mimi*. Među njima se rađa ljubav te se pridružuju ostalom društvu za odlazak u kavanu *Momus* (Turkalj, 1997).

2. čin: Latinska četvrt, ispred kavane *Momus*, vrví od svijeta. Boemi imaju novaca te kupuju si stvari, Schaunard kupuje trubu, Colline stari plašt, a Rodolfo kupuje malu ružičastu kapu za Mimi. Svi zajedno ulaze u kavanu. Najednom ulazi koketna djevojka u pratnji starijeg gospodina, to je Musetta, Marcellova bivša ljubavnica. Njoj je dosadio stari Alcindor te pokušava privući Marcellovu pažnju pjevajući veliku ariju *Quando me'n vo'*. Musetta se žali da ju žuljaju cipele te pošalje Alcindora da joj kupi novi. Nakon njegovog odlaska ona se baca Marcellu u naručje. Svi zajedno odlaze za vojnim orkestrom, a u tom trenu se vraća Alcindor kojeg čeka poveliki račun (Turkalj, 1997).

3. čin: Hladno je zimsko jutro u predgrađu Pariza. Mimi dolazi tražiti Marcella koji radi u krčmi. Nailazi na ženu koja mete i moli ju da dozove Marcella. Zbunjeni Marcello izlazi iz krčme te se Mimi krene tužiti da je Rodolfo neprestano muči sa svojom ljubomorom i da im je život postao pakao. Začuje se Rodolfov glas, on je nekoliko noći prije pobjegao iz stana i skrio se kod Marcella. Mimi se skriva, a Rodolfo izlazi te govori Marcellu da želi otići od Mimi. Otkriva prijatelju razlog, govori da nije riječ o ljubomori, nego o teškoj bolesti Mimi koju svake noći guši kašalj u njihovom hladnom potkrovlju. Mimi se oda svojim plačem te ju Rodolfo uzima u naručje i pokušava ju utješiti. Iz krčme se začuje Musettin smijeh te to Marcella čini ljubomornim. Ona istrčava iz krčme te se njih dvoje krenu svađati, a Mimi i Rodolfo se suočavaju s istinom te se opraštaju (Turkalj, 1997).

4. čin: Rodolfo i Marcello su u svome potkrovlju, tužno razmišljaju o djevojkama koje su ih napustile. Dolaze Colline i Schaunard te pokušavaju razveseliti društvo. Izvode nepodopštine te njih četvorica improviziraju veliki ples. Njihovo veselje prekida Musetta koja našla smrtno bolesnu na stepenicama. Rodolfo ju uvodi te se svi brinu oko nje. Musetta daje Marcellu svoj nakit da ga proda kako bi kupio lijekove, Colline se oprašta od svoga plašta kojeg će prodati kako bi pomogao Mimi. Rodolfo i Mimi ostaju sami te u sjećanju proživljavaju njihove sretne sastanke te ona grli kapicu koju je Rodolfo sačuvao. Musetta donosi muf za Mimine bolesne i hladne ruke. Mimi ganuta pomoći koju dobiva od svojih prijatelja, usne snom iz kojeg se više ne budi. Schaunard prvi otkriva smrt na njenom licu, a to posljednji saznaje Rodolfo koji u suzama grli svoju Mimi (Turkalj, 1997).

11.2.1. Analiza arije *Mi chiamano Mimi*

Si. Mi chiamano Mimi	Da. Zovu me Mimi,
Ma il mio nome è Lucia	Ali moje pravo ime je Lucia.
La storia mia è breve	Moja priča je kratka
A tela o a seta	Vezem saten i svilu
Ricamo in casa e fuori	Kod kuće i drugdje
Son tranquilla e lieta	Mirna sam i sretna
Ed è mio svago	U slobodno vrijeme
Far gigli e rose	Pravim ljiljane i ruže

Mi piaccion quelle cose
Che han si dolce malia,
Che parlano d'amor, di primavera
Che parlano di sogni e di chimere,
Quelle cose che han nome poesia
Lei m'intende?

Mi chiamano Mimi,
Il perchè non so.
Sola mi fo
Il pranzo da me stessa.
Non vado sempre a mesa
Ma prego assai il Signor.
Vivo sola, soletta,
Là in una bianca cameretta:
Guardo sui tetti e in cielo,

Ma quando vien lo sgelo
Il primo sole è mio
Il primo bacio dell'aprile è mio
Il primo sole è mio!

Germoglia in un vaso una rosa
Foglia a foglia la spio!
Così gentil il profumo d'un fior
Ma i fior ch'io faccio, ahimè
I fior ch'io faccio, ahimè
Non hanno odore!

Altro di me non le saprei narrare:
Sono la sua vicina
Che la vien fuori d'ora
A importunare.

Volim stvari
Koje su slatko šarmantne
Koje govore o ljubavi, proljeću
Koje govore o snovima i čudima
To su stvari koje se zovu poezija.
Razumijete li me?

Zovu me Mimi,
Zašto, ne znam.
Sama uzimam
Ručak za sebe
Ne idem uvijek na misu,
Ali puno se molim Bogu,
Živim sama, u samoći
Tamo u maloj bijeloj sobici
gledajući krovove na nebu

Ali kada otopli
Prvo sunce je moje
Prvi aprilski poljubac je moj
Prvo sunce je moje!

Ruže cvjetaju u vazi
List po list ju mirišem!
Miris cvijeta je tako nježan
Ali cvijeće koje ja napravim, jao
Cvijeće koje ja napravim, jao
Nema mirisa!

Ne mogu ništa više reći o sebi
Ja sam samo susjeda
Koja je došla smetati
U nezgodno vrijeme.

Građa arije *Mi chiamano Mimi* je oblika slobodnog rondo, odnosno A B A' C D B. Tonalitet arije je D-dur, A dio je pisan u 2/4 mjeri, tempo je *andante lento*. Skladba započinje s klavirskim uvodom od jednog takta, odnosno klavir daje početni ton te se pjevačka dionica u sljedećem taktu nadovezuje. U B dijelu tempo i mjera se mijenjaju te prelaze u 4/4 mjeru i *andante calmo*. Ponovljeni A dio pisan je u 2/4, tempo je *lentamente*, ovaj dio je u potpunosti skraćen od početnog A dijela, sastoji se samo od 5 taktova. Izlaže se početni motiv arije te se nakon iznošenja motiva prelazi u C dio u kojem ostaje mjera prethodnog dijela, a tempo prelazi u *allegretto moderato*. U D dijelu mjera prelazi u 4/4, a tempo u *andante molto sostenuto* te u B dijelu tempo prelazi u *andante agitando appena*.

Arija se nastavlja na ariju Rodolfa *Che gelida manina* u kojoj govori sebi, tko je on, čime se bavi, kako živi te traži isto od Mimi. Mimi u ovo ariji govori o sebi, isprva bojažljivo govori o svom poslu i kakva je kao osoba, no kada u B dijelu kreće govoriti o onome što voli, njen karakter dobiva samopouzdanje i sve više privlači Rodolfovu pažnju.

Melodija na početku arije melodija je vrlo jednostavna te je pratnja pojednostavljena, time se predstavlja početna bojažljivost Mimi. Kako se skladba nastavlja i Mimi govori sa strašću, melodija se proširuje, raspon je sve veći te je agogika i dinamika puno bogatija. Vrhunac arija događa se u D dijelu kada Mimi govori o sreći dolaska proljeća i o prvim zrakama travanjskog sunca koje će biti njene. U tom dijelu Mimi uzlazi u potpunu zanesenost i odlazi u svoj svijet. Ta zanesenost nastavlja se i u B dijelu, no od drugog dijela B dijela, točnije 66. takta, Mimi se polako vraća u stvarnost te završnim govorom, kojeg se može protumačiti kao recitativ, potpuno se vraća u realnost, ali s većom sigurnošću nego na početku arije te većom povezanošću s Rodolfom.

Arija je vokalno i interpretacijski zahtjevna. Prije svega treba proučiti kada se događaju promjene mjere i tempa. Bitno je dobro poznavanje teksta i prijevoda teksta, a nadasve cijelog dijela *La Boheme* kako bi pjevač što bolje mogao, u ovoj ariji, tumačiti lik Mimi. Ona je nježna i osjećajna, ali iza svoje samozatajnosti leži velika strast se takav karakter mora osjetiti u ovoj ariji.

Veliki legato kroz cijelu skladbu je neophodan, ljepota tona, povezivanje fraze, portamenti (Primjer 15), nježnost u pjevanju, predstavljaju tipični način *bel canto* pjevanja. Cvejić (1980) nalaže kako opće pravilo *bel canta* je pjevanje u legatu i onda kada skladatelj za to nije stavio znak jer se ljudski glas smatra legato-instrumentom. U Primjeru 15 prikazan je uzlazni i silazni portamento¹². Pjevač treba imati dobru i fleksibilnu potporu appogia kroz cijelu

¹² Portamenti su, u doba klasičnog bel canta, služili kao vježba za idealan legato, kantilenu i izjednačavanje registara. „On čini glas savitljivim, mekim, lakim i učvršćuje unutrašnju vezu tonova“. (Cvejić, 1980:172).

skladbu, kontrolirati udah i izdah, nepece treba biti podignutu, fleksibilno, ton mora biti u maski, pogotovo u pjevanju visokih tonova. Također prilikom pjevanja visina, pjevač ne smije „bježati“ s tih visokih tonova, treba si dati dovoljno vremena kako bi osjetio ton u tijelu i izgradio ga (Primjer 16). Vrhunac skladbe počinje tekstem *ma quando vien lo sgelo...*, taj početak treba biti smiren, grlo treba biti slobodno, kako bi zrak mogao bez natezanja protjecati, ali naravno, nepece treba biti visoko u poziciji. Takva mirnoća i slobodno grlo nas vode prema tekstu *...il primo bacio dell'aprile è mio...* koje je stalno u gornjem registru te je vrlo ekspresivno. Visine moraju biti na appoggio, ne smije se bježati s njih, trebaju biti produžene, kao da su pod koronom, jer će se tako ton lijepo izgraditi, biti čist i bogat (Primjer 16a).

ai
chia.ma - no Mi - mi ma il mio no - me è Lu - ci - a.....
AND.^{te} LENTO ♩ = 40
p
pp

Primjer 15

AND.^{te} MOLTO SOST.^{to}
(si alza) con molta anima
ma quando vien lo sge - - lo il pri.mo so.le è
AND.^{te} MOLTO SOST.^{to}
(38) pp
cres. poco a poco
con grande espansione
mi - - - o..... il pri - - - mo
f

Primjer 16

MI

con grande espansione

mi - - - o..... il pri - - mo

MI

allarg.

ba - cio del - l'a - pri - - le è mi - - o!.....

allarg. *dim.*

Primjer 16a

12. Zaključak

Pjevač-početnik se mora upoznati s osnovnim zakonima skladbe, to su: harmonija, disciplinom koja poučava formiranje i međusobno povezivanja akorada, kontrapunkt, tehniku vođenja i kombiniranja više dionica melodija koje istovremeno zvuče, glazbeni oblici, poznavanje glazbenih instrumenata, kao i povijest glazbe, svjetske i nacionalne. Pjevač, kako bi mogao i sam vokalnu skladbu glazbeno i intonativno proučavati, mora savladati i klavirsku tehniku koja je usko povezana s cjelokupnim glazbenim obrazovanjem (Cvejić, 1980).

Kako bi se pjevač što bolje pripremio za izvedbu, bila ona koncertna ili scenska, on treba poznavati stilske karakteristike razdoblja u kojima je skladba napisana, formu skladbe i sami sadržaj kako bi njegova izvedba bila što vjerodostojnija i kvalitetnija. Prije svega samom formalnom analizom skladbi razumijemo na koji način skladba treba biti izvedena te kako je skladatelj zamislio njenu izvedbu. Ispisivanjem teksta skladbe, prijevodom teksta, ne vježbamo samo memoriju teksta nego i ulazimo u sam sadržaj skladbe te nam ono daje početni zamah u interpretativnoj analizi. No, sve navedeno ne smije ostati samo na papiru, bit analize skladbi je potaknuti na što veću motivaciju za vježbanjem tehnike i kontinuiranim pjevanjem. Vokalna tehnika, pravilno disanje, pravilna potpora, korištenje rezonantnih prostora bitna je za kvalitetnu proizvodnju te projekciju pjevačkog tona. Također, pjevač treba dobro procijeniti težinu skladbi koju može otpjevati, mora znati koje skladbe odgovaraju njegovom glasu, no ne smije se samo zadovoljiti time, mora pomicati granice svojih mogućnosti, okušati se u tehnički, ritmički, melodijski te interpretativno težim skladbama kako bi razvijao svoj vokalni aparat.

13. Literatura

1. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe 2*. Zagreb: Sveučilišna naklada liber.
2. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe 4*. Zagreb: Sveučilišna naklada liber.
3. Cvejić, N. (1980). *Savremeni belkanto*. Beograd. Univerzitet umetnosti u Beogradu.
4. Jerković, B. (2019). *Kurikul nastave pjevanja*. Osijek: Akademija za umjetnosti i kulturu u Osijeku.
5. Kramer, P. (2022). *A Bird's Eye View: Large-Scale Tonal Structures in Robert Schumann's Four Song Cycles (op. 42, 24, 39, and 48)*. Doktorski rad. The City University of New York. URL:
https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5710&context=gc_etds
6. Michels, U. (2006). *Atlas glazbe, svezak 2: povijest glazbe od baroka do danas*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
7. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Bach, Johann Sebastian*. Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=5085>, 24.4.2023.
8. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Zajc, Ivan, ml.* Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=66730>, 27.4.2023.
9. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Čajkovski, Pjotr Iljič*. Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=13137>, 30.4.2023.
10. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Rimski-Korsakov, Nikolaj Andrejevič*. Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52917>, 2.5.2023.
11. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Rahmanjinov, Sergej Vasiljevič*. Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=51621>, 6.5.2023.
12. *PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA - prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Puccini, Giacomo*. Preuzeto s:
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51003>, 7.5.2023.
13. *RUSSHKOLA8 – obrazovni portal*. Preuzeto s: <https://russhkola8.ru/hr/kto-napisal-romans-sred-shumnogo-bala-analiz-stihotvoreniya/>, 9.5.2023.

14. Turkalj, N. (1997). *125 opera*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Tucaković, M. (2016). Muka po Mateju, BWV 244, J. S. Bacha iz perspektive novih teorija izvedbenih umjetnosti. *Sacred Cecilia: a sacral music magazine*, 86 (1/2),
URL: <https://hrcak.srce.hr/file/306622>

14. Prilozi

https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccaaZpC8bkOI55W_vM?e=c8QXOG – M'ha preso alla sua ragna

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccaaunWFqw9Ub0m-vI?e=ZZJEJD> – Blute nur, du liebes Herz

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1Nlccaxn1SvbK3HAAhAyU?e=evUB91> – Ne poy krasavitsa, pri mne

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccabIMXd906y46A6bw?e=do5dno> – Son

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccabUKFLobvsu5-dH4?e=pj8vAI> – Sred shumnogo bala

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccabnHnq4TNp9Oz9p8?e=ayrC1f> – Majka

https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1Nlccab8K155RzExLq8_M?e=ju1kw4 – Pastourelle

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccacGtZwmfJm4iQXRg?e=AHH6iq> – Recitativ i romanca Jelene

https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccacZKL03eVZT3_P3U?e=goD6As – An die Musik

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccacozihiglzXWIIso?e=zjto4u> – Frauenliebe und leben

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1Nlccac6BVOB8bLNoS0m4?e=d7yL9t> – Erstes Grün

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccadJzm5YfvAACTVOI?e=QJ83hn> – Ne veter veja s visotì

<https://1drv.ms/b/s!Aut6Nf1NlccadbQQ8o21gSZls0I?e=DbT54I> – Mi chiamano Mimi